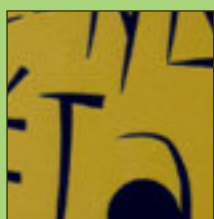

**DOBŘÁ
ADRESA**

Z obsahu

Stehlíková

Topol

Svěrák

Macourek

Obsah:

Myšpulín

- Rozhovor se sebou – Olga Stehlíková (4)**
Nalezeno v knize (6)
Odhalení pamětní desky Filipa Topola (7)
Karel Tampier: Pošlapaná sláva (8)
Z antikvariátních banánovek (12)
Boskovice (15)
Wagner a Liszt v Piešťanech (16)

Fifinka

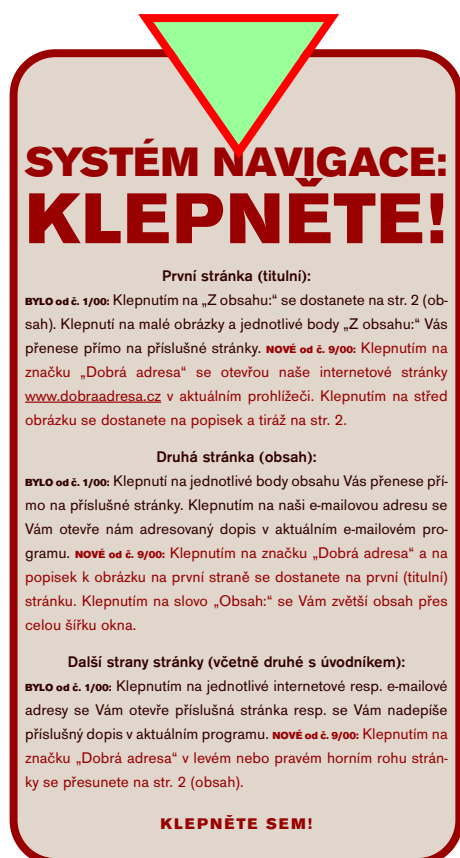
- Pedro Rodriguez: Ať si každé vydává co chce... (18)**
Vladimír Novotný: Jezerní seriál z brutálního světa (B. Bellová: Jezero) (20)
Ivo Harák: Leopoldovský sešit Jana Zahradníčka (J. Zahradníček: Verše – Leopoldovský sešit poezie) (22)
Ivo Harák: Filozofie chléva (Z. Volf: Před modlitbou přiložím) (24)
Jakub Šofar: Dřív než bděte, lidé, nejdřív čtěte! (26)
Jedna věta jednou větou (M. Doležal: Jedna věta) (28)
Dvě z Hostu (L. Marx: Po hadí kůži a M. Děžinský: Obcházení ostrova) (29)
Dobrá adresa představuje – Nakladatelství Milan Hodek | Paper Jam (30)

Bobík

- Nakladatelství Academia doporučuje – Patrycjusz Pająk: Hrůza v české literatuře (32)**
Lukáš Vítek: A jenom fyzická blízkost... (34)
Matyáš Macourek: Noc, na kterou nikdy nezapomeneš (38)
Marek Stašek: Někdy (40)
Jiří Šlupka Svěrák: Texty (42)

Na titulní stránce: Michal Šanda, „Sklep v Karmelitské 15“ (k článku na str. 62)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 7, rok 2017, ročník 18. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Šéfredaktor: Michal Šanda. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Časopis je excerpcován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR. ISSN 1804-963X

Pinda

Michal Machat: **Úniky** (46)Roman Týc: **Im Boden**
(50)Jaromír 99 v **Galerii****Pro arte** (54)**Surrealismus a koláž**
v **Galerii Smečky** (58)**Malostranské dvorky** (62)Blanka Bartošová, Radka
Petrnichlová, Vít
Závorka: **Andalusie**
(68)Jakub Šofar: **Tam a sem**
po Vombatině (78)

Až se vám v kempu u moře porouchá karavan, až vám obratní kapsáři v katedrále Notre-Dame ukradnou peněženku i s pasem, až ty dobrodružnější z vás někde v mnohem exotičtější destinaci zatknou za nepovolené fotografování čehosi nebo až zkrachuje vaše cestovní kancelář a vy budete sedíce na kufrech čekat nekonečné hodiny v letištní hale, dlouhou chvíli vám ukrátí Dobrá adresa. Dokonce se u ní i zasmějete a rozptýlíte svůj hořký žal. Takže, milí cestovatelé, hezké léto!

Michal Šanda

Nahore Foto- aktu- alita

Foto Michal Šanda

M

yšpulí

n

Rozhovor
se sebou

Olga Stehlíková

Foto Jan Horáček

Z podstaty věci nikdo jiný neví a vědět ani nemůže, co si myslím a chci sdělit čtenářům, lépe než já sám. Navíc je spisovatel člověkem slova psaného a tudíž se vyjádří přesněji prostřednictvím písmen, než mluvením do diktafonu. V sérii selfie rozhovorů pro Dobrou adresu pokračuje Olga Stehlíková

No nazdar.

Dobřej masochismus, co?

Proč to vůbec děláme?

Může se to hodit jako nácvik rituální sebevraždy.

Ale můžem si taky přihřát polívčičku.

Dobře, zeptej se mě, proč jsem všude kladla básníkům na srdce, že dobrá poezie nepotřebuje hudební nebo jiné doprovod, že se tím nemá podbízet, že tím ztratí text i hudba... Že to publikum stejně nenaláká. Že vlastně nelze narazit na zdařilej recitál nebo melodram... a přitom

... a přitom to teď sama vyrábíš. To bys mohla říct totéž i o výtvorném doprovodu. Ale ty chceš prostě jenom říct, že chystáš novou knihu, kde se sama popíráš.

Jo. Chci si zkusit, že nemusím mít pravdu a za jakejch okolností. Pomáhá mi v tom Tomáš Braun, kterej se ujal skládání a interpretace. Jedna báseň – jedna skladba na kytaru a/nebo cello. Tomáš je výjimečnej hudebník. Navíc mám k tomu režiséra, kterej by to měl celý dát dohromady, Davida Czesanyho. A pak by ta kniha samotná měla bejt artefakt, protože to graficky zpracovává Jiří Císler.

Za jakejch okolností, mám se zeptat, že jo?

Když hudba zůstane soběstačná, přestože by bez textu nevznikla. Když z něj těží, odráží se od něj, ale dokáže bez něj žít. Když text zůstane sám sebou i bez hudby, a nepřijde při tom o kouzlo.

Můžeš si pustit cédéčko s nahrávkou nebo si audio stáhnout, a nemusíš k němu číst text, na jehož podkladě skladby vznikly, protože hudba funguje i tak. Pak máš pro interpretaci skladeb k dispozici jenom intuici, cit – a to by mělo taky stačit. Můžeš si přečíst text samotný, a o nic nepřijdeš, protože funguje i bez hudby. Ale můžeš text a hudbu obohatit jeho kontrapunktem a získáš rozměr navíc pro obě složky.

Hm. Hodně nud... zajímavá přednáška. To se dá říct i o výtvorném doprovodu knihy, říkám já. O doprovodný projekci. O recitaci.

Dá.

Obraťme list.

Obrať si ho sama, já tady potřebuju vysvětlit, co je to za texty.

Nebud' úmorná - nikoho výklady záměrů a konceptů nezajímaj. Text musí bejt pochopitelný i bez něj. Myslim, žes někde taky říkala, že je strašně smutný, když autor veřejně vykládá svý vlastní dílo. Navíc přecházíš z obecný češtiny do spisovný. Code switching se tomu říká.

Taky poučuješ. A jednou hodlám zpochybnit i ten svůj druhý výrok, kterej cituješ. Takže ta sbírka se jmenuje *Vejce* a má podtitul *Dueta*. Jsou to variace na dvojverší, tak proto.

To jsem nevěděla.

Vejce je prazákad všeho, i zoufalý otázka, co bylo dřív. Vejce je zároveň prototyp a metafora: hutný žlutý jádro obalený bílou průhlednou hmotou a uzavřený ve skořápce, která je ovšem extrémně křehká. Něco tak nepraktickýho – zní to jak legrace od pána boha, jako by sám sebe pokoušel. A nemusíš si představovat vejce slepičí, zkus to i s lidským. Můžeš si představit i obraz slunce a jeho soustavy, která ho obaluje jako bílek. Můžeš myslet na vznik života na Zemi. Je toho dost. Jsou to dvě složky v kontrapunktu a v harmonii současně, jedna bez druhé neexistují – až dohromady tvoří celek. Ten celek ale dává vzniknout něčemu třetímu, co s těma dvěma složkami – z jevovýho hlediska – nesouvisí. Současně je to ta nejobyčejnější věc na světě. Lidi to jedí od pravěku dosud. Není na tom co měnit.

Představuju si to živě, hlavně to jevový hledisko... Vidím prostě vajíčko. A co má bejt?

Aha. Potřebuju si něco zařídit, tak si tu chvilku povídej sama.

Nalezeno v knize

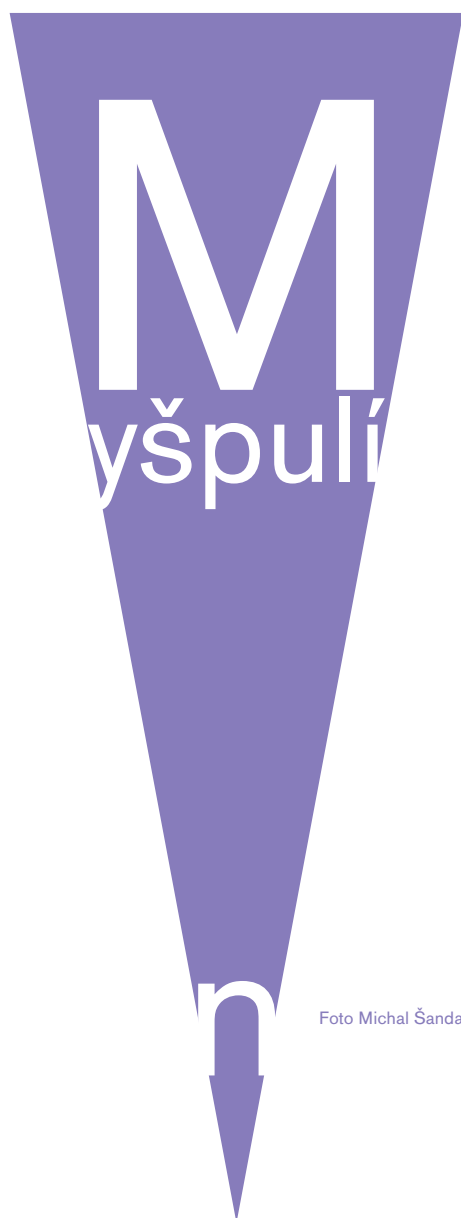

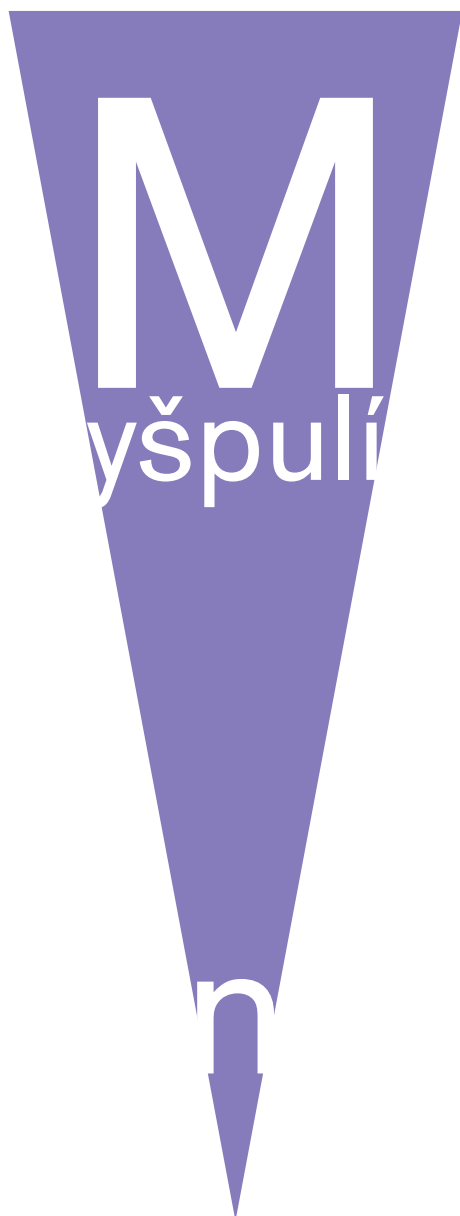
Foto Michal Šanda

Pamětní deska Filipa Topola

V Antonínské č. 8
na domě, kde
Filip Topol
v posledních
letech bydlel, ji
odhalil sám autor,
grafik a Topolův
kamarád
Viktor Karlík.

Pošlapaná sláva

Karel Tampier

Začalo to patrně v Los Angeles 8. února 1960, když otevřeli první kus nového chodníku na Hollywood Boulevard. Do dlažby zasadili hvězdy, v každé hvězdě jméno slavné hvězdy. Od té doby se stalo šlapání na slavná jména módou tam i na mnoha dalších místech. Někde, jako třeba v Torontu, jsou to také placaté hvězdy, jinde, například v Cannes, jsou v chodníku otisky hvězdných rukou. V Brně mají i psí tápotu. Po cestách s otisky se dá ale špatně chodit, našinec si může podvrtnout kotník. Placaté hvězdy jsou lepší. Považují za zvláštní a pozoruhodné, že oslavencům vesměs nevadí, že se pro větší slávu šlape po jejich jménech. Pravda, někteří už zasazení do dlažby odmítli, ale je otázkou,

zda to nebylo spíš kvůli ceně. Nominant na ocenění v Hollywoodu musí totiž v současné době zaplatit třicet tisíc dolarů společnosti **Hollywood Historic Trust**, jež se o onen roztomilý chodníček stará. Jediný, kdo chtěl být také oslaven hvězdou, ale zároveň nepošlapán, byl světový boxerský šampion **Cassius Clay** alias **Muhammad Ali**. Že by chodili po jeho jméně, to mu nevadilo, ale bylo pro něho zcela nepřijatelné, aby capali po jménu proroka Mohameda. Tak mu tu jeho hvězdu zazdili do stěny vedlejšího domu visle.

Náš zákazník – náš pán.

Na wikipedii najdete dokonce i seznam oslavných chodníků, viz https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Walks_of_fame.

Shledal jsem jej však neúplným; jsou v něm i tři chodníky ruské, leč **Music City Walk Of Fame** v Nashvillu jim jaksi vypadl z evidence. Fotografie zpěvačky Věry Kláskové bloumající mezi hvězdami country music je však důkazem o jeho existenci.

Bylo-nebylo, onoho roku 2011 v podmráčenou květnovou neděli o polednách jsme šli dokončit prohlídku nashvillského muzea country hudby. Kráčeli jsme po chodníku slávy okolo kytiček, které mají jména podle slavných písní (všechno je tu slavné), když tu se v parku začalo něco dít.

Slavný komentátor společnosti GAC (Great American Country) Bill Cody stál vedle slavného Chodníku slávy a cosi vykládal do televizní kamery. O kus dál jsme zakopli o člověka, který intenzivně drhnul. Opravdu se něco chystá!

Nečekali jsme na to, až začne natírat trávu na zeleno a vešli jsme do muzea. Poobědvali jsme hot dog v místní dvoraně (To není **Dvorana slávy**, to je pouze dvorana, vstupní hala. Síň slávy, podle českých countryodborníků tzv. „Dvorana slávy“, je o dvě patra výš!). Neuvěřitelné a šokující je, že v bufetu, který je hned za vchodem do muzea, v Nashvillu, Tennessee, ve státu, kde je částečná prohibice a kde jsem musel ve svých šedesáti pěti letech ukazovat pas, když jsem si chtěl koupit pixlu piva v samoobsluze, se V NEDĚLI V POLEDNE dá koupit bez omezení PANÁK WHISKY!

Po panáku jsme dokončili prohlídku expozice, vyslechli přednášku o banju a vyšli ven. Tam už bylo sročení davu.

Ukázalo se, že jsme se úplnou náhodou nachomýtlí k slavnostnímu obřadu doplnění

chodníku o dva další oslavence: byli to pánové **Bill Anderson** a **Keith Urban**.

O řečnění amerických country zpěváků, muzikantů a různých funkcionářů patrně napíšu zvláštní článek. Zde se omezím na konstatování, že při popisované akci řečnilo celkem pět osob: nezbytný Bill Cody jako hlavní moderátor, dva další jako uváděči oslavenců a samotní dva oslavenci. Tady vidíte řečníčího Keitha Urbana.

V publiku, v první řadě, seděly celebrity. Jak jsme se dovítípli, byli to vesměs různí místní činitelé. Pouze ta blondýna uprostřed se nám zdála nějaká povědomá. Zkuste hádat, kdo to je!

Ano, je to Nicole Kidman. Ona tam těžko mohla chybět, když je to Urbanova manželka, že!

Byl patnáctý máj, večerní máj, byl country music čas. Park mezi muzeem, halou Nashville Predators, koncertní síní Nashville Symphony a hotelem Hilton - mají to všechno hezky pohromadě - osiřel. Táhlý mi hlavou myšlenky na slávu.

Neměli bychom po slávě šlapat. I když nakonec: všechna sláva = polní tráva. A polní tráva ve státech Tennessee a Kentucky je, jak možná víte, modrá. Blue grass. A blue-grass, to je hodně SLAVNÝ hudební styl!

M
yšpulí

Z antikvariátních banánovek

- Dobrá adresa 5, 2007 – Bohuslav Gebauer: Východočeské otrokářství
 Dobrá adresa 6, 2007 – Otakar Rožánek: Pud pohlavní a prostituce
 Dobrá adresa 7, 2007 – Josef Bubeníček: O rybách a jich chytání
 Dobrá adresa 8, 2007 – Krása našeho domova, věstník Svazu českých okrašlovacích spolků
 Dobrá adresa 9, 2007 – Václav Marel: Choceň za války a po válce
 Dobrá adresa 10, 2007 – Jan Krütznér: Výkrm drůbeže
 Dobrá adresa 11, 2007 – Karel Sezemský: Hypnotismus a sugesce
 Dobrá adresa 12, 2007 – Josef Kápar: Cestou kamenitou
 Dobrá adresa 1, 2008 – Alois Bohumil Kohout: Dědečkův rok
 Dobrá adresa 2, 2008 – Rozhledy po lidumilství, měsíčník k povzbuzení a podpoření lásky k bližnímu
 Dobrá adresa 3, 2008 – Karel Procházka: Kolárovičtí dráteníci
 Dobrá adresa 4, 2008 – Otakar Rožánek: Pud pohlavní a prostituce (Hochstapleři)
 Dobrá adresa 5, 2008 – Antonín Procházka: Z naší literární tradice alkoholní a protialkoholní
 Dobrá adresa 6, 2008 – Vladimír Korolenko: Co píšou odsouzenci před popravou
 Dobrá adresa 7, 2008 – František Sitenký: Hlemýžď zahradní a jeho žír
 Dobrá adresa 8, 2008 – Jean Anthelme Brillant-Savarin: O labužnictví
 Dobrá adresa 9, 2008 – Pavel Durdík: Zápas s býky
 Dobrá adresa 10, 2008 – Jan Dobeš: Kniha dějin a památností
 Dobrá adresa 11, 2008 – Zápisy z Apolináře
 Dobrá adresa 12, 2008 – Josef Logaj: Oběti
 Dobrá adresa 1, 2009 – Beránkův besedníček
 Dobrá adresa 2, 2009 – Konstantin Miklík: Kniha o dobrém zřízení státu
 Dobrá adresa 3, 2009 – Ernst Hoyer: Svěcení piva
 Dobrá adresa 4, 2009 – František Bredler: Slovník české hantýrky (Tajné řeči zlodějské)
 Dobrá adresa 5, 2009 – Lukařský běh v Hlinsku r. 1905
 Dobrá adresa 6, 2009 – Památník sboru dobrovolných hasičů Města Žďáru 1878 – 1938
 Dobrá adresa 7, 2009 – Podřipské hedvábnictví
 Dobrá adresa 8, 2009 – Nová kultura
 Dobrá adresa 9, 2009 – František Ladislav Sál: Harfenické děti
 Dobrá adresa 10, 2009 – Z říše vědy a práce
 Dobrá adresa 11, 2009 – Antonín Heveroch: O podivínech a lidech nápadných
 Dobrá adresa 12, 2009 – Úchylná mládež

Kompletně všechny příspěvky z rubriky Z antikvariátních banánovek vycházející v letech 2007–2017 si můžete stáhnout na adrese

<http://www.michal-sanda.cz/index.php/z-antikvariatnich-bananovek/>

- Dobrá adresa 1, 2010 – Sborník Archivu Ministerstva vnitra republiky Československé
- Dobrá adresa 2, 2010 – Josef Kafka: Největším sluha člověka slon
- Dobrá adresa 3, 2010 – Naše republika
- Dobrá adresa 4, 2010 – Světozor
- Dobrá adresa 5, 2010 – Stopa
- Dobrá adresa 6, 2010 – Ludvík Jardníček: Městečko Fryšták
- Dobrá adresa 7, 2010 – Bezpečnostní služba
- Dobrá adresa 8, 2010 – Červánky
- Dobrá adresa 9, 2010 – Karel Záhořík: Katastrofa v Pašmanském průlivu
- Dobrá adresa 10, 2010 – Památník sjezdu československých hádankářů 1926
- Dobrá adresa 11, 2010 – Jantar: Abc dyalektyckého materializmu
- Dobrá adresa 1, 2011 – Jan Vratislav Želízko: Mamut od Berezovky v Sibiři
- Dobrá adresa 2, 2011 – B. Pražský: Známkomluva
- Dobrá adresa 3, 2011 – František Mézl: Argentina
- Dobrá adresa 4, 2011 – Album velezrádců
- Dobrá adresa 5, 2011 – Veliká povodeň v Čechách ve dnech 29. – 31. července 1897
- Dobrá adresa 6, 2011 – Jaroslav Spirhanzl - Duriš: Za krásami Českého Meranu
- Dobrá adresa 7, 2011 – Petr Hubáček Kolínský: O věcech rybářských, ptáčnických a štěpařských
- Dobrá adresa 8_9, 2011 – Quido Hodura: Nářečí Litomyšlské
- Dobrá adresa 8_9, 2011 – Robur: Kolín za války
- Dobrá adresa 10, 2011 – Josef Vávrovský: Zločinci z povolání
- Dobrá adresa 11, 2011 – Kalendář válečných slepců
- Dobrá adresa 12, 2011 – Rudolf Rožec: Staré nápisy na náhrobních kapličkách na hřbitově v Albrechticích
- Dobrá adresa 1, 2012 – Vlastivědný sborník okresu lounského
- Dobrá adresa 2, 2012 – František Cajthaml-Liberté: Požár v dolech příbramských dne 31. května 1892
- Dobrá adresa 3, 2012 – Václav Štěpán Masák: Chrabré a chvalné činy vojinů c. k. pěšího pluku č. 11
- Dobrá adresa 4, 2012 – Josef Košťál: Zařikávání v nemocech
- Dobrá adresa 5, 2012 – Karel Mensinger: Pojednání o pramenech Labských
- Dobrá adresa 6, 2012 – Jan Renner: Nejstarší kronika Rakovníka
- Dobrá adresa 7, 2012 – Jaroslav Křenek: Vzpomínky na vojnu v Albanii
- Dobrá adresa 8, 2012 – Naše Polabí
- Dobrá adresa 9, 2012 – Výsledky soutěže na šatní spinadla pro bezruké a chromé r. 1917–1918
- Dobrá adresa 10, 2012 – Sanatorium Dra. Šimsy
- Dobrá adresa 11, 2012 – Ludvík Štětka, Václav Kroulík: Příruční myslivost se zákony honebními
- Dobrá adresa 12, 2012 – Jaroslav Podzimek: Světská hantýrka
- Dobrá adresa 1, 2013 – Hans Leopold Meyer: Jamajský banán
- Dobrá adresa 2, 2013 – František Teplý: O Zbudovských a sedláku Kubatovi odtudž
- Dobrá adresa 3, 2013 – Josef Havelka: Zápisky z vyhnanství
- Dobrá adresa 4, 2013 – Vladimír Kráčmar: Veřejnost a zločin
- Dobrá adresa 5, 2013 – Časopis turistů
- Dobrá adresa 6, 2013 – Leták

- Dobrá adresa 7, 2013 – Josef Čižmář: Lidové lékařství v Československu
- Dobrá adresa 8, 2013 – Výroční zpráva Zemského léčeb. ústavu císaře Františka Josefa I. v Kroměříži za rok 1913
- Dobrá adresa 9, 2013 – Národopisný věstník československý
- Dobrá adresa 10, 2013 – Otakar Nováček: Případ Velgové
- Dobrá adresa 11, 2013 – František Váňa: Hasičské hadice
- Dobrá adresa 12, 2013 – Antonín Fiala: Král počasí
- Dobrá adresa 1, 2014 – Řád fiakrský a drožkářský pro Prahu a okolí
- Dobrá adresa 2, 2014 – Sta zábavných nápadů
- Dobrá adresa 3, 2014 – František Sauer, Ivan Suk: In memoriam Jaroslava Haška
- Dobrá adresa 4, 2014 – Eduard Kubala, Ivan Honl: Bojiště u Chlumce (1126, 1813)
- Dobrá adresa 5, 2014 – Jiří Janda: Průvodce po zoologické zahradě v Praze - Troji
- Dobrá adresa 6, 2014 – Čeněk Zíbrt: Staročeské obyčeje a pověry pivovarské
- Dobrá adresa 7, 2014 – Josef Sajdl: Obležení a pád Přemyšlu
- Dobrá adresa 8, 2014 – Český lid
- Dobrá adresa 9, 2014 – Kajetán Turek: Požáry města Sušice od 15. století
- Dobrá adresa 10, 2014 – Cirkulární nařízení 1786
- Dobrá adresa 11, 2014 – Václav Rýznar: O řeči severomoravských hraničářů I
- Dobrá adresa 12, 2014 – Václav Rýznar: O řeči severomoravských hraničářů II
- Dobrá adresa 1, 2015 – Zvláštní výletní vlak se zaopatřením a doprovodem dne 20. července 1930
- Dobrá adresa 2, 2015 – František Pubal: Kronika sluzská
- Dobrá adresa 3, 2015 – Svátkův obchodní a turistický jízdní řád 1931 – 1932
- Dobrá adresa 4, 2015 – Od Trstenické stezky I
- Dobrá adresa 5, 2015 – Od Trstenické stezky II
- Dobrá adresa 6, 2015 – Derby County – S.K. Slavia
- Dobrá adresa 7, 2015 – Tři týdny u Topičů
- Dobrá adresa 8, 2015 – Roman Cikhart: Minulost Táborska
- Dobrá adresa 9, 2015 – Smíchovsko a Zbraslavsko
- Dobrá adresa 10, 2015 – Josef Sakař: Stručné dějiny řezníků a uzenářů
- Dobrá adresa 11, 2015 – Vilém Koleč: Staré Třebechovice
- Dobrá adresa 12, 2015 – Antonín Šorm: Vesnice tkalců
- Dobrá adresa 1, 2016 – Vlastivědný sborník českého jihovýchodu
- Dobrá adresa 2, 2016 – Cenník vojenských a civilních porcelánových dýmek firmy Jan Růžička
- Dobrá adresa 3, 2016 – Tradice
- Dobrá adresa 4, 2016 – Ferdinand Vondráček v Terstu
- Dobrá adresa 5, 2016 – Kraj kalicha
- Dobrá adresa 6, 2016 – Naše snahy
- Dobrá adresa 7, 2016 – Výroční zpráva c. k. státní české reálky na Malé straně v Praze za školní rok 1914–1915
- Dobrá adresa 8, 2016 – Sibiřské písně Petra Bezpráva
- Dobrá adresa 9, 2016 – Vojtěch Pisařík: Organizace statku čís. pop. 38 v Oldřichově
- Dobrá adresa 10, 2016 – Truchlivá píseň o vraždě a samovraždě, která se stala v Kopečích poblíž Vodolky
- Dobrá adresa 11, 2016 – Dekret o vlastnictví půdy při usedlosti č. p. 21 v obci Lažany
- Dobrá adresa 12, 2016 – František Doucha: Obrázková kniha k názornému vyučování dětí
- Dobrá adresa 1, 2017 – Český svět
- Dobrá adresa 2, 2017 – Vyhlášky c. k. okresního hejtmanství v Náchodě, dne 1. března 1906
- Dobrá adresa 3, 2017 – Kdo má kolo, má křídla
- Dobrá adresa 4, 2017 – Kinorevue
- Dobrá adresa 5, 2017 – Antonín Frič: Losos labský

Unijazz ve spolupráci s městem Boskovice a rodinou
Mensdorff-Pouilly pořádá

Hudba / Divadla / Filmy
Autorská čtení / Výstavy
Výtvarné dílny
Besedy a přednášky
Cyklovýlet

6.–9.
července
XXV. ročník
festivalu pro
židovskou
čtvrť

Boskovice 2017

JUSTIN LAVASH,
ROMANIKA (SK),
HAŇBA! (PL),
MINUS123MINUT,
DUNAJSKÁ VLNA,
HUGO RACE FATALISTS (AUS/I),
UŽ JSME DOMA HRAJÍ FPB, PŮLJABLKOŇ,
HLASKONTRABAS, IMPROFON (DE), ESAZLESA,
KVĚTY, VEENA, GUSTAVE TIGER (H),
ANIBY NEŘEKLA, D21, SCHODIŠTĚ, TY SYČÁCI,
VOJNA IN THE KITCHEN, KALE, IVANA MER (SK)
MOTI & KAYA SCHWARTZ A LEONID DETZELMAN (IZR),
JOSEF BOLF a mnoho dalších

boskovice-festival.cz

M

yšpu

Liszt a Wagner...

v Piešťanech

*Vlak odjel
před
půlhodinou.*

2.

A Fifinka
s ním!

3.

Půjdeme
zkratkou
přes
Dračí rokli.

At' si každej

Vyšlo:

V *Knižních novinkách*, 9-10/2017, vyšla reklama na knihu Markéty Dočekalové: *Tvůrčí psaní pro každého. Oblíbená učebnice tvůrčího psaní*. A tomu já říkám haupttrefa, čili trefa do hnědého, pojistit si takhle výsledek už v názvu. Ale dál, abychom nezaostali: *Kdo to s psaním myslí skutečně vážně, neměl by přehlédnout nejnovější vydání knihy Tvůrčí psaní pro každého (1. díl). Úspěšnou učebnici z roku 2006 autorka aktualizovala, doplnila o nové kapitoly, rady, tipy a informace. Zrodila se tak nádherná kniha v pevné šité vazbě s obálkou tak trochu připomínající kuchařku. Zcela záměrně, prozradila autorka. Vždyť se vlastně s trochou nadsázky o kuchařku jedná. Jen podle ní neuvaříte svíčkovou, ale budete-li na sobě pracovat, výsledkem vašeho snažení může být pěkná kniha nebo třeba kvalitní novinářská práce.*

Podobné chvalořeči je slyšet čím dál tím víc, zaznívají ze všech stran. Protože když nás nechválí druzí, musíme se pochválit co? Musíme se pochválit sami. O číslo dříve (8/2017) je *Knižních novinkách* reklama na knihu Markéty Harasimové *Poháry touhy*. Anotace: Po-

nořte se do napínavého příběhu plného emocí, dráždivé erotiky, tajemna i nečekaných vztahů... Informace o autorce: Knihy začala vydávat už během studií. Dnes se literární tvorbě věnuje na plný úvazek – kromě románů píše články a povídky, stala se scenáristkou a pravidelně vystupuje se svým kulturním programem. Spolupracuje s řadou známých osobností. Je také autorkou projektu *S vínem nad knihou*, který kombinuje scénické čtení, hudbu a degustace moravských vín. Na konci roku 2016 založila nakladatelství MaHa. Autorka tvorba je laděna eroticky a detektivně; často jde až na hranici thrilleru. Táhne k akci, pádným dialogům a emotivním situacím. Tvorba laděná eroticky a detektivně, ty vole, kam se na to hrabe viola naladěná co možná nejlouběji, no řekni kam?

Nebo taky jinak. V *Mladé frontě* Dnes 20. dubna 2017 vyšla vysoce sofistikovaná

Zcela záměrně, prozradila autorka. Vždyť se vlastně s trochou nadsázky o kuchařku jedná. Jen podle ní neuvaříte svíčkovou, ale budete-li na sobě pracovat, výsledkem vašeho snažení může být pěkná kniha nebo třeba kvalitní novinářská práce.

vydává co chce...

Vopěnkovy příběhy mohou bez problému konkurovat těm zahraničním, ale... ale tak nějak nekonkurují.

recenze knihy Martina Vopěnky *Můj bratr Mesiáš* od Moniky Zavřelové. Tak třeba: *Zajímavé bude sledovat, jak moc velký zájem vzbudí román Můj bratr Mesiáš v cizině, zatímco totiž jiné Vopěnkovy příběhy mohou bez problému konkurovat těm zahraničním, u tohoto je jeho osud na po-váženou* (dál to už není podstatné). Drahý pilný čtenáři, co jsi se z těchto vět dozvěděl? Autorka píše o vzbuzování zájmu v cizině a o tom, že Vopěnkovy příběhy mohou bez problému konkurovat těm zahraničním. Někteří by si mohli odvodit, že Vopěnka je v cizině vydáváný jako o život, protože je to český šrajbr numero uno. Autor vyšel rumunsky, rusky, arabsky a anglicky, vždycky jednou. Jestli víckrát, to se omlouvám. Asi bych to řekl jinak: Vopěnkovy příběhy mohou bez problému konkurovat těm zahraničním, ale... ale tak nějak nekonkurují. Nicméně se o tom pěkně čte, to zase jo, to zase tahle Monika pěkně popsala.

Vyjde:

Bobři mají rádi dalajlamy. To je vlastně jeden ze závěrů připravované knihy, která řeší vztah hlodavců a čelných představitelů jednotlivých náboženství. To není nějaká pitomost, to je fakt. A fakt, to není pitomost. Karel a Jitka Tampierovi otextovali jeden starý tradicionál, který poté uváděla skupina Bobři: Dalajláma / v lomu láme slámu / já si na tom jazyk lámu / ach, jo. Ref.: Strč prst skrz krk / zřetelně nám přeříkej / strč prst skrz krk / zřetelně nám přeříkej / strč prst skrz krk / zřetelně nám přeříkej / budeš jednou zpěvák velikej, bajo.

Co na to řekne čínská ambasáda, to se teprve uvidí. Číslo na J. Tvrdíka máme v redakci.

Ze starých letopisů

„Zasloužilý umělec“
co mu přidat na věnec?
snad ne ten Kahudův kravěnec?
Ten je od krávy,
on ho neztráví!

(Jakub Deml, 19. 11.

1960)

Pedro Rodriguez

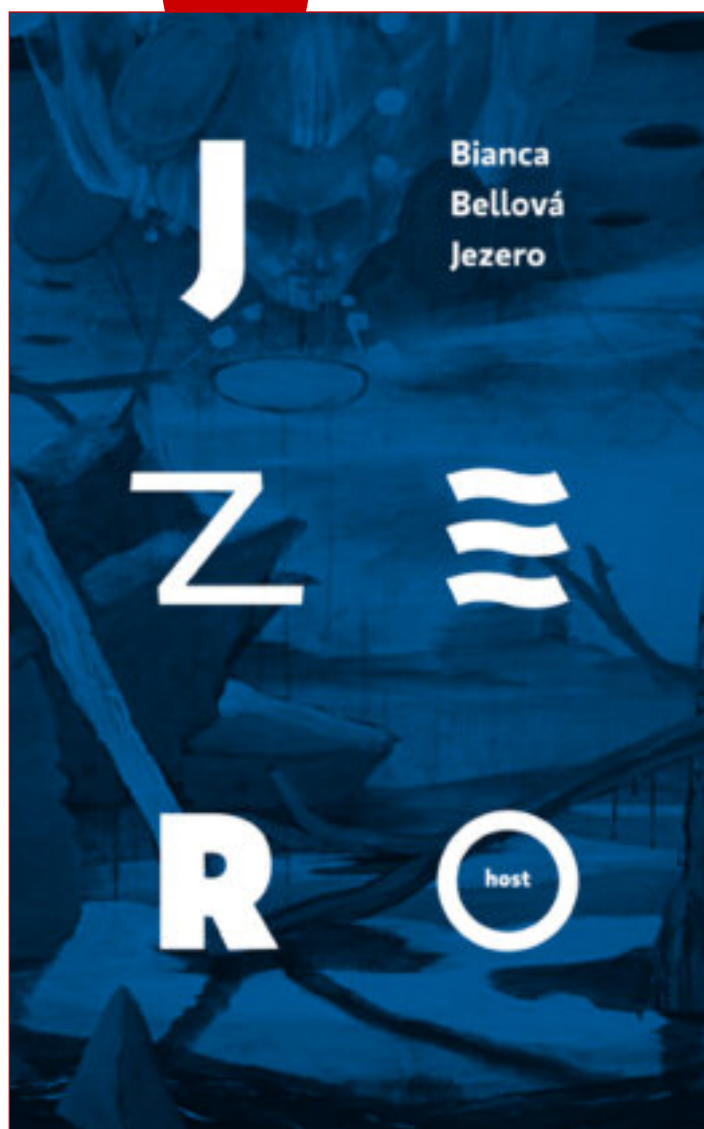
F

ifink

Jezerní seriál z brutálního světa

Deníkový recenzent označil první prozaické knížky z pera pražské rodačky Biancy Bellové, žijící v české metropoli prý „na půl cesty mezi balkánskou a britskou částí své rodiny“, za „vysloveně apartní“ záležitosti, nabízející podle jeho názoru, jemuž nelze nepřítakat, poněkud samé lechtivé a údajně zajímavější obrázky ze života takzvaně lepší velkoměstské společnosti. Arciže v Čechách. Možná. Každopádně rané autorčiny tituly mají k inteligentní ironii Josefa Škvoreckého z klasického cyklu Ze života lepší společnosti nejméně na sto honů daleko a nelze na ně vztáhnout ani slovníkové rčení „zavánět na deset honů“. Čo bolo, to bolo: nový román Bellové se odvíjí v úplně jiném prostředí, je vyprávěn ve zcela nesouměřitelné narativní tonalitě a především se odehrává ve značně odlišné žánrové poloze. Opět je to román, leč, což dozajista není nic nového pod sluncem, jenže dávno platí, že není román jako román. Povězme tudíž, že přes mimořádnou (kvazi)expresivitu spisovatelčina podání můžeme její románový opus charakterizovat jako komiksově laděný. Anebo ještě více jako román štrikovaný na způsob televizního seriálového thrilleru na pokračování.

Pokoušíme-li se interpretovat autorčin v pořadí již čtvrtý román nazvaný Jezero, k úžasu, údivu a úleku mnoha soudných čtenářů nedávno pokropený či spíše vydatně skropený jednou přeceňovanou minerálovou literární „medailí“, musíme se vystříhat jednoho vpravdě prozklklého pokušení: totiž nebezpečí skrývajících se v syžetových kotrmelcích daného románového nebo seriálového vyprávění. Vskutku málokdy, přesněji řečeno leda zřídka se shodneme v názorech na české literární novinky se žurnalistou Josefem Chuchmou, tentokrát mu však, nastojte, dáváme plně za pravdu. To když deníkář konstatuje, že Bianca Bellová s hrdinou Jezera „šibuje, jak se jí to zrovna hodí, bez ohledu na psychologickou a sociální pravděpodobnost takových posunů“. Je to tak a vyvarujme se jakýchkoli případných příkladů, poněvadž zmíněné „šibování“ je dostatečně přesvědčivý a výstižný pojem, abych si jeho prostřednictvím dokázali představit, o co v daném románu kráčí a o co v něm naopak nekráčí. Ostatně: v leckterém seriálovém dění se koneckonců také skoro nikdy kloudně neupamatujeme, o co šlo minule:

neusínáme-li, pak mnohdy konsternovaně a nic zlého netušíce přihlížíme, čimpak si některá autorka nějakého seriálu usmyslela liknavé diváctvo ohromit.

Logická, byť kolikrát spíše alogicky vynívající námitka by ovšem mohla přijít s protiargumentem: což nenavazuje Bellová v notně vykonstruované přehršli či v členěném přívalu svých dobrodružných líčení, v nichž nešetří (někdy virtuální) syrovostí a krutost vrší v míře ledajaké i obojaké, na osvědčenou tradici evropského pikareskního románu? Jehož postupy a vůbec tvůrčí filosofii nikoli obohacuje, nýbrž rozšiřuje, ano do šířky, ani náhodou do hloubky, o literární techniku a žánrové uzance románu či obecně vzato vyprávění všestranně a všemožně pitoreskního? Pokud se nám tato podobnost může do určité míry jevit, potom jde o přirovnání veskrze náhodné, ne-li převážně nahodilé. Hypotetická příbuznost pitoreskních líčení s pikareskním románem se přece od počátku opírá nejenom o „realismus“ jednotlivých výjevů a dějových zvrátů, leč též o „realisticky“ (možno říci i naturalisticky, hyperrealisticky, neorealisticky...) zpodobnou protagonistovu psychologii a psychiku.

Jedině díky této estetické věrohodnosti, s přihlédnutím k hodnověrnému zakotvení mentality dané postavy v reálu reflektované a zachycované přítomnosti, posléze rozličnému počínání, jednání a chování každyčké pitoreskního píkara „věříme“ i v nejnepravděpodobnějších situacích, které nám tvůrce přihrává a předkládá. Jenže protagonista Biancy Bellové vystupuje v dějové tkáni převážně jako vypravěčská atrapa (navíc s nepřestajnou erekcí), u níž si autorka není jista ani jejím věkem. Zase to odpovídá seriálové poetice: v seriálech bývá důraz (bohulibé výjimky větu nikterak neztracujeme) zpravidla kladen na právě se sběhnuvší neboli momentální dějový nebo situační efekt, nikoli na podtext dané situace nebo stavu ducha. Se žánrem televizního seriálového románu má Jezero

nejvíce společného to, že nemá v úmyslu jakkoli zatěžovat naše myšlení. Nedejbože přetěžovat.

Občas se do internetu (raději: infernetu) vloudí nějaká nabídka, kdy ale, máme-li ji přijmout nebo ji aspoň vyzkoušet, je záhodno buď ihned, anebo za několik vteřin (jejich počet bývá přesně stanoven) „přeskočit reklamu“. Nehodláme se ubavit k smrti, některé podivné moresy literární reklamy však přeskakovat nemusíme: můžeme se jimi dosyta pobavit. Spisovatelčino Jezero má přitom tolik předobrazů či předstupňů ve světové literatuře (stejně jako ve filmových nebo seriálových thrillerech), že by se jich dalo vypočítávat celé moře, ne-li rovnou celičkový oceán. Leč novinář Jiří Peňás se pohříchu rozpomene jen na jednu jedinou knížku, s níž by se mohla autorčina próza srovnávat, na žádnou jinou. Proto nezaváhá ani na okamžik a vydoluje poté ze své mozkovny takto sugestivní a podle něho neotřelou banalitu: napíše, že „vidění a pojetí Biancy Bellové je však zcela originální a setkání s ním přináší nevšední čtenářský zážitek“.

Rovněž toto Peňásovo tvrzení má být „zcela originální“ a nepochybně by při náležitém poblouznění mysli mohlo připadat i „zcela nevšední“. Ale redaktor knihy Jan Němec ho v textu na záložce nejspíše trumfl o několikero reklamních koňských délek: při korigování knížky, do níž vůči hledě redakčně nezasahoval ani náhodou („redakce se s ním dělá tak snadno,“ pochvaluje si spisovatelka a adresuje mu náležité poděkování), nejprve na záložce znalecky i tuze originálně cosi utrousil o „největším tajemství“, prý spočívajícím na dně románového jezera, které hrdina podle něho musel zprvu přeplout a poté obejít, aby poté (redaktor, nikoli autorčina postava) dospěl po náramně zralé úvaze k neuvěřitelně nevidanému a nebývalému zjištění, že „tento příběh je totiž starý jak lidstvo samo“. Přeskočme tuto literární reklamu nikoli za pár vteřin, ale okamžitě, hned, tady a teď!

Naprosto oprávněně se ve spojitosti s Jezerem Biancy Bellové píše o „vratkosti jejího myšlenkového podloží“ a taktéž o neuvěřitelné vyumělkovanosti jednotlivých scén (neboli dílů seriálu, v nichž se jako kdyby neustále začínalo od počátku, byť si v závěru autorka ergo scenáristka na některé výjevy z prvních pokračování přece jen rozpomněla). Jenže zároveň skoro vše, co je zde vylíčeno především virtuálně a tolik vykonstruovaně, jinými slovy spektakulárně, v reálu přítomností vskutku existuje: brutalita, živočišnost, násilí, nenávisť, krutost. Zločiny na životním prostředí, zločiny na dětech, zločiny na ženách, zločiny na všem, co ve světě existuje, zločiny jak filipopolovské žiletky zlolajně všudypřítomně a až posedle až sadisticky množující nekonečné člověčí bolesti. To tvoří nikoli myšlenkové, nýbrž brutálně reálné podloží i autorčina románového Jezera, byť se Bellová mnohdy inspiruje tematickými, kolikrát povrchními youtubeovými podněty víc než filosofií současnosti.

Častěji než o strašidelném jezeru se v knize píše o tajemném Duchu jezera: ten zřejmě této eklektické próze přičaroval i literární ocenění. V souvislosti s uvedeným seriálovým románem však kupodivu padla recenzentská zmínka, že se Jezero blíží k žánru „iniciačního románu“. To je až sedmibolestné nedorozumění: v průběhu duchovní iniciace podstupuje zvolený či vybraný lidský subjekt vesměs zkoušky mnohem závažnějšího ražení než jsou ty, co potkaly protagonistu autorčiny prózy. Především se ale v nich dospívá k vyššímu filosofickému poznání, nikoli pouze k efektním posunům v sociální nebo sociografické empirické rovině. Iniciace je přece osvícení svého druhu. Možná k němu v drobné míře dochází také v Jezeru Biancy Bellové, ale je to drobné, samé drobné...

Vladimír Novotný

Bianca Bellová: Jezero. Host, Brno 2016; dotisk 2017

F

ifink

a

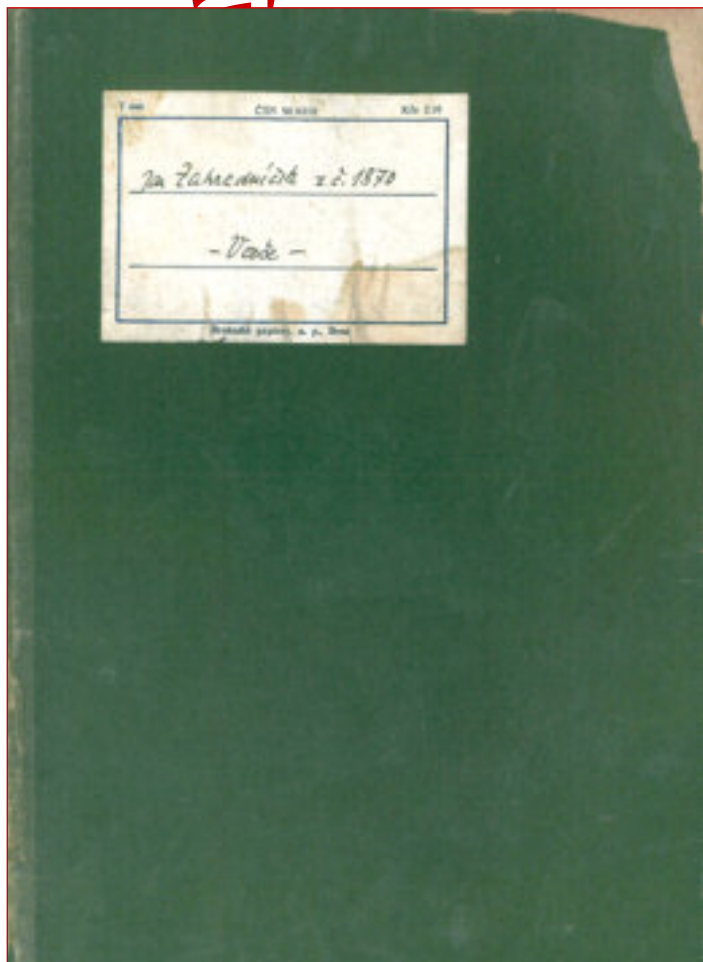
Leopoldovský sešit Jana Zahradníčka

Po letech, kdy se zdálo, že k dílu **Jana Zahradníčka** (1905–1960) nebude už moci být přidána žádná podstatná položka, vydal archiv leopoldovské věznice jeden ze svých pokladů: sešit, do nějž si Zahradníček patrně již na Mírově a dozajista také v Leopoldově zapisoval básně vznikající během čtyř let druhého vězeňského pobytu (v roce 1956 se směl zúčastnit pohřbu svých dvou dcer – zemřelých po otravě houbami; přestože mu bylo slíbeno trvalé propuštění, musí se po čtrnácti dnech do vězení vrátit: na svobodu se vrací až s těžce podlomeným zdravím na jaře roku 1960). Za pomoci Moravské zemské knihovny (a jejího ředitele Tomáše Kubíčka) jej po názvem – **Verše – Leopoldovský sešit poezie** k vydání připravil Jan Wiendl (pod jehož rukama vzniká také dlouho očekávaná monografie zasvěcená životu a dílu jedné z našich největších básnických osobností minulého století).

Věru dobře, jestliže se při přípravě knihy nešetřilo; a to ani invenci. Vnější úpravou připomíná onen nově nalezený sešit (v černých deskách, formát A4); uvnitř nalezneme faksimile Zahradníčkových básní, úpravy, které Jan Zahradníček zanesl rukopisů vznikajících mezi propuštěním a předčasným básnickovým úmrtím, a definitivní verzi básní z posledního zatím knižního vydání sb. Čtyři léta (v Knihách básní; NLN, Praha 2001, eds. Trávníček, M. a Bednářová, J.).

Tvůrci tak můžeme nahlédnout takříkajíc do kuchyně – a věru máme co obdivovat: Především úsilí nerezignovat ani v tíživých podmínkách komunistického žaláře na život vpravdě tvůrčí. Vízme jen, že, ač mnohdy sevřeny do celistvého tvaru, jsou ještě po svém zápisu básně dále upravovány a opravovány – řekněme: k větší přesnosti rytmičké i výrazové. A to platí také pro jejich další verze vznikající už na svobodě. U nich navíc překvapí i to, nakolik si Zahradníček, kterému není dovoleno si sešit vzít s sebou, pamatuje nejen znění nerýmovaných, delších, volným veršem psaných opusů, ale také změny, které byl ve svých textech (ku jejich prospěchu) ještě ve vězení provedl.

Samozřejmě můžeme mít také určité výhrady: Novější verze b. Jaro pod Čichnou („rozpukem kamenů, hlíny, skal“) je sice význa-

mově konciznější proti verzi původní („rozpukem kořenů, hlíny, skal“); nicméně raná verze zdála se plastičtější tím, kterak zahrnula proměnu přírody živé i neživé.

Nad čímž jsem si uvědomil, jak důležitou roli v Zahradníčkově básnění nyní příroda a přírodniny hrají. Obdobu nalezneme v – ještě konkrétnějším a v názvosloví bohatším – dalším z politických vězňů 50. let a básníků, o generaci mladším Josefovi Suchém. V mnohém podobný osud, vysočinské mládí, vztah k dílu Demlovu určuje zde zřetelné příbuzenské vazby. Přírodní se stává alegorií dění a bytu lidského, spojnicí mezi děním časným i oním opakujícím se, tíhnoucím ku věčnosti.

Pro Zahradníčka ještě více než pro Suchého je pak příroda prostorem svobodného rozletu ducha: přes mříže a ostnaté dráty. Možná i proto je u něj více stvořena z emblémů obecnější platnosti (oč méně se skládá z konkrétních, na konkrétním místě a jen na něm bytujících přírodnin).

Oběma básníkům je společnou také důvěra ku slovu: které jako by neprošlo profanací v politických projevech totalitářských ideologií (či v uměleckých dílech pod jejich diktátem vznikajících). Láska ani srdce nejsou ještě vykázaný mezi ozdoby nehodné důvěry, už nepatřičné, už kýčovitě. Snad možno hovořit o ručení životem za dílo; přestože jde o vymezení, s nímž si literární teorie dost dobře neví rady. Snad jej můžeme definovatí toliko příkladem: básní Epitaf; tesanou nad hrobem předčasně zemřelých dcerušek. Arci: Jenom nad ním? – Což plakal Jeremiáš pouze a jedině nad zkázou starozákonního Jeruzaléma? Byl by tím jeho patos uvěřitelný tedy oprávněný?

Všímám si, kterak vychází Zahradníček vstříc modernějšímu vyznění básní: to když nahrazuje přechodník (potřásající) přidavným jménem slovesným (potřásající), kterak tlumí gesto příliš rozmáchlé, takže se z úžasu stává údiv (smím se domnívat, že by se tato cesta líbila Petru Královi?), kterak koncentruje obraznost, takže ne už slzy, ale děti padají „...Z tvých očí/ ...s deště tohoto léta.“

Jak, částečně k tomu donucen okolnostmi vnějšími (vězněním, nemožností soustavně své básně zapisovat a cizelovat, ztrátou kontaktu s širším literárním kontextem), syntetizuje ve své vězeňské tvorbě poetiku dvou předchozích období: chválu přírodních živlů, vrcholně představenou v Pozdravení slunci či Žízňivém létě, s poetikou apokalyptických básnických skladeb přelomu 40. a 50. let XX. století (La Saletty a Znamení moci): „Ucho oblohy přitisklé k hemžení staré země.“ – Oběť Abraháмова, holá, bez příkras, s veršem jdoucím na samu mez prozai-

zace, předznamenává pak další vývojové možnosti samým Zahradníčkem, žel, již neuskutečněné: Někam sem však dosahují kořeny biblických parafrází v poezii Petra Lutky.

Pan prezident by o Janu Zahradníčkovi asi řekl, že byl jen obětí. Ne však bojovníkem. Ale což není veliké statečnosti v tom: nenechat si vnutit vězeňské zdi!? – nenechat je prorůstat duši... Někdy je možná snazší zvednout zbraň než slovo. Stálé otvírání se zdánlivě nepřístupným látkovým zdrojům; ustavičný dialog se zdánlivě nepřítomnými blízkými. S tuchou (i ve vězení), s jistotou také onoho druhého domova: „Jsme na chvilku / v ulicích Jeruzaléma nebeského. Na chvilku / naše špinavé hadry vlají kolem nás lehké / a voňavé jako chitony jarních lučin.“ – v němž se snad jednou budou moci sejít všichni blahoslavení.

Věřu několikrát podivuhodné setkání jsem nad touto knihou zažil: báseň Cestou mi připomněla „eskortu strohmů podél cest“ ze sbírky Malachit (dalšího z básníků a vězňů komunismu Zdeňka Rotrekla), tvrzení „Ale naše minulost sahá dále než k loňskému listí;“ pozoruhodně koresponduje s větvičkou hloziny úzkolisté: utrženou kdesi na vězeňském dvoře a prosáklou mezi stránky Zahradníčkova sešitu. Známe její hořkou vůni: u základní školy v Tišnově bolela mne slastně hlava z počínajícího léta, na starobenateckém náměstí mi už jen hořce připomíná uplynulý čas. Promarněný čas. Jak málo jsi svedl se svojí svobodou ty?!

Nu dobře, na s. 135 by mělo v Zahradníčkově překladu z Mörika stát mrak namísto mech; na s. 139 ne dávná, ale dávné ženě. Na celkovém významu knihy to však ničeho nemění. Tedy může poprávu (a vlastně ne jen nad ní) Tomáš Kubíček hovořit o paradoxu situace, „která měla přinést ještě hlubší beznaděj a zmar, ovšem dala vzniknout básním, které přinášejí naději tak krystalickou, že je možné o ni opřít celý život.“

Škoda jen, že příliš snadno a rádi nejen na tuto naději, ale také na ty, kteří její světlo pronesli nelehkým obdobím nesvobody, zapomínáme. Domněle pro mnohem závažnější věci našeho světa a času. Máme na to právo? A je konzumovat více, než tvořit? Je radost dosažená bez bolesti a úsilí ještě radostí? Kolik jen zdí nosíme, stavíme si v sobě...

Ivo Harák

Jan Zahradníček: – Verše – Leopoldovský sešit poezie. Editor Jan Wiendl. Moravská zemská knihovna. Brno 2017. 1. vydání. Náklad a cena neuvedeny. 160 stran.

F

ifink

Filozofie chléva

Chlév je věru zvláštním místem: blízko životu i smrti, zároveň voní a poněkud také zapáchá, jeho důvěrně známá tajemství se mohou ukázat nebezpečnými, ne každý kout stihneš prohlédnout si a projít, už od času dětských betlémů se pojí s posvátným stejně jako profánním. Dokonce i tehdy, používáme-li jej k příměrům...

I říkáš si, že jej tak i tak musí básník a inseminátor **Zdeněk Volf** (nar. 30. 6. 1957 ve Valašském Meziříčí) znát velmi důvěrně; protože jsem si u něj povšiml ještě jedné vlastnosti, která se mi pojí s výše uvedenou prostorou: nenadělá moc řečí (ani v životě; ani v poezii). Jak pravil jeden z jeho kolegů: a nejvíc poví zámka. Nevím, pravda, zda a na jakou cenu to bude stačit u Volfa (autor citované pasáže dosáhl – u nás jediný – na ocenění v literatuře nejvýznamnější); býti to na mně, získal by cenu za upřímnost.

Aha, to jako že je to ze života!?! – namítne kdosi z těch, kdož mají potřebu vyzvracet do krátkých řádků včerejší absint: v očekávání, jaká že poklona z toho vyroste. Nuž dobře: kdesi dole hluboko v papíru dříme u Volfa možná něco z úsilí dřevních písmáků, z oné potřeby vydat počet ze svých hříchů a dní. Ale ti lepší z nich se při tom nedívali jenom na bláto na holínkách, ale nahoru: i mohli, protože boty si před sednicí důkladně oťřeli. A nahoře? – kroupka, krucifix, růženec po babičce a portréty blízkých; řádka očených knih. **Před modlitbou** přiložím se nově vydaná Volfova kniha jmenuje.

ZDENĚK VOLF
Před modlitbou přiložím

Upřímností myslím oproštění se od předstírání a hry, potřeby vzdělávat či vychovávat, efektně rozmáchlých gest, laciných stejně jako lety ozkoušených básnických ozdob. A je TOHLE ještě vůbec poezie!? – slyším další námitku. Silně prozaizovaný verš – nesoucí tříštky příběhů a promluv. Rýmy jen sporadické. A metafory jaksi na zapřenou; tam, kde se bez nich nelze obejít – neboť rytmicky i významově kondenzují text. Srozumitelnost je velkou Volfovou devizou. Ale jaká SROZUMITELNOST!? – ...ono to svádí k rychlému a povrchnímu čtení; do chvíle, než si uvědomíš, jaké možnosti ti protiklad mezi učením do syntaktických úseků a do veršů nabízí. Kolik možností! ...a že se torza příběhů a výpovědí dožadují rozžití a dopovězení v tobě, tvou zkušeností čtenářskou i prostě lidskou.

Práce s intextextovými přesahy snad k onomu skrytému Volfovu písmáctví patří také: z cizího si bere jenom to, co umí a smí učiniti vlastním – domyšlením, přitesáním, transpozicí. Hodně si toho bere například z umění výtvarného...

I zdá se mi, že je v tom blížek dalšímu z moravských rukodělných básníků, zlínskému výtvarníkovi Jaroslavu Kovandovi: schopností významové a obrazné koncentrace textu v drobné japonerii stejně jako jeho rozvitím do několikerého proti-příběhu (tam i tam s podtextem alegorickým), bezesvého přechodu mezi rozličnými významovými a stylovými rovinami, užitím (dokonce i vnitřních) sporadických rýmů (často rýmů pod míru), uřeknutími, která (často na místě pointy) shazují patos a sentiment někam na dvorek („Než na flash... raději / to stahuji pro vás na verš;“ a z hemeroidů mu vykvétá „příliš řitní růže.“), vůbec (stylizovanou) mluvností verše – při současné péči o vizuální konkretizaci podávaných faktů.

Právě tam, kde je Volf více za básníka, kde se rozmachuje přes míru a podává tvar příliš uzavřený, definitivní, mu najednou

začínám méně věřit: „mezi zábleskem a zahřměním, / smrtí a partem ve schránce.“ – bylo možno nedořici, přitlumit...? Odpustit si efektní poznání: „těžké konce déle hřejí“?

Jak lehce se to říká. Obzvláště ovšem tomu, kdo si protentokrát dovolil neposlechnout svého mistra a nenechal se – nutností soudu – připravit o radost z četby. Takovou jemně oznobenou: jinak nemohlo být; jestliže jsem přemítal, jak a čím se sedmá svátost stává sedmou bolestí. Nad jednou z básní jsem si zase vybavil tvář J. E. Friče: tvář dokonale nepadnoucí slavnostnímu večeru na Nové scéně při slavnostním vyhlášení výsledků kteréhosi soutěže. Nad jinou zase našeho společného přítele Tomáše Mazáče: Odpustíš mu, Pane? – vždyť nejvíce jistě zraňoval sebe... „Brankářem z básníků“ byl kdysi také Ondřej Fibich; když kryl v „Dukle“ záda „Viktorovi“. Jsou tedy krátké řádky prokletím? – neboť, když jsem jej nominoval na jednu z literárních cen, bylo replikováno, že jej nikdo nezná. „co když... ze srdce básníka / zůstává jen to, / co o něm sám řekl.“ – Když už jsem se jím tu oháněl, udeřím tedy ještě jednou a po šaldovsku: Pánbůh nám asi může mnohé odpustit, ale ne to, že místo, abychom se vydali v tvaru, jsme raději rozdávali cukrovou vatu (co obklad na bolístky).

...to už raději chlévskou mrvu. Když si ji mé děti ošklivily, pravil jsem jim důrazně: Ale voní chlebem! Dávný betlém, chlév. Svatá rodina. Králové. Pasáčci. A pak i my? Oslík, ovce, kráva. Co více hřeje: kadidlo – nebo dech? Tvrdá, ostrohranná, poctivě sukovitá je poezie Zdeňka Volfa. Jenom on sám nejlépe ví, kolik shnilého dřeva zbytečných slov muselo být odebráno, kolik tiché práce / meditace bylo potřebí, než nám mohl podat své nahruho ohoblované lžíce: ale čeho s ní naberu, záleží už na mně!

Ivo Harák

Zdeněk Volf: Před modlitbou přiložím. Proti-mluv. Ostrava 2017. 1. vydání. Náklad a cena neuvedeny. 96 stran.

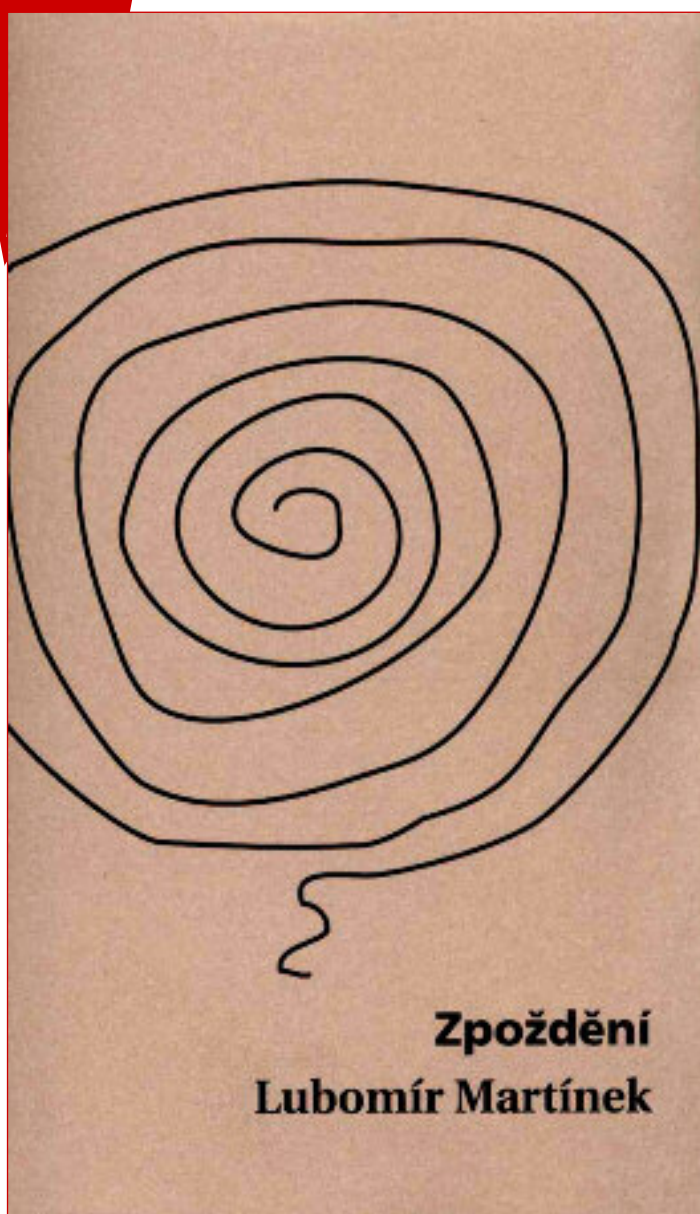
Nad jinou zase
našeho společného
přítele Tomáše
Mazáče: Odpustíš
mu, Pane? – vždyť
nejvíce jistě
zraňoval sebe...
„Brankářem z
básníků“ byl kdysi
také Ondřej Fibich;
když kryl v „Dukle“
záda „Viktorovi“.
Jsou tedy krátké
řádky prokletím? –
neboť, když jsem
jej nominoval na
jednu z literárních
cen, bylo
replikováno, že jej
nikdo nezná. „co
když... ze srdce
básníka / zůstává
jen to, / co o něm
sám řekl.“

F

ifink

Dřív než bděte, lidé, nejdřív čtěte!

(dnes samé české autory)

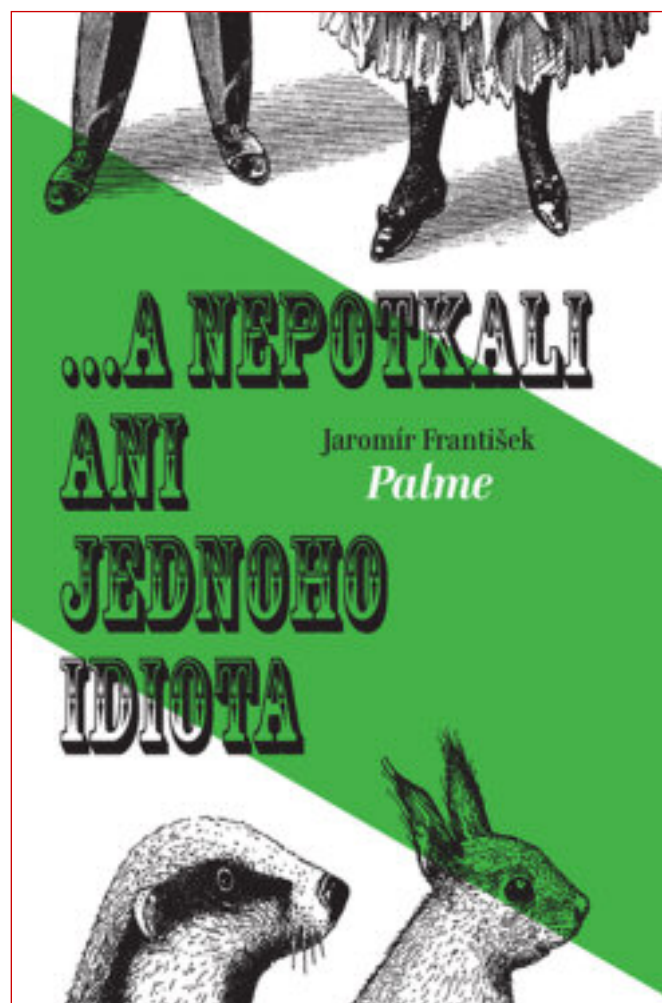

Většina vydávaných prozaických i básnických textů je „hledajících“ (nepočítám ty, které čteme rekreativně, pro uklidnění). Daleko méně je těch „odpovídajících“, jejichž autoři již došli k poznání (byť subjektivnímu). Domnívám se, že Lubomír Martínek (1954) se již nemusí ptát, a možná bude za tu troufalost náležitě potrestán. V první části knihy nalézá hrdina, Bartoloměj, díky čekání na jednom indonéském letišti, sobě blízkého člověka, Xaviera. V její druhé části o několik let později spolu oba cestují více než tři měsíce Balkánem a Tureckem a vedou nekonečný dialog o lidském údělu, o krutosti a soucitu, o systémech, totalitě a pravdě. *Parašutisté vycvičení za války v Anglii a shození do Protektorátu byli vyškoleni na všechno kromě neskutečné zbabělosti jeho obyvatel.* Ve třetí části (Epilogu) Xavier umírá na nevléčitelnou nemoc. Tenhle příběh není na jedno přečtení.

Lubomír Martínek: Zpoždění (Pulchra)

Četř detektivka Michala Sýkory (1971), literárního vědce z olomoucké univerzity, zabývajícího komparatistikou a hermeneutikou, ale také britskou detektivní školou, „vrací“ policejní komisařku Marii Výrovou zpět o 25 let. V roce 1987 byl před domem, ve kterém žila rodina prominentního lékaře Oty Třebovického, brutálně zavražděn půlroční Lukáš. Za pachatelku byla označena jeho matka Draha, manželka nejmladšího Trišovského syna Petra; ve vazbě spáchala sebevraždu, což je přece jasné přiznání. Nikdo nevěnoval pozornost výpovědi malé Hany, kamarádky Lukášových starších sester, u kterých trávila část prázdnin. Ta viděla z okna jakéhosi muže v zeleném... Rodinu tahle tragédie zcela rozklátila, ale nikdo si to už moc nechce připomínat. Ukazuje se, že v tehdejší vyšetřování došlo k více pochybením. Zfilmované předcházející případy komisařky Výrové mohli diváci České televize vidět pod „značkou“ *Detektivové od Největější Trojice*.

Michal Sýkora: Ještě není konec (Host)

Matka mátlá otce. Popýtala maté. / „Matematicky vzato je každá sklenka mátového maté matem v naší šachové partii,“ činil si starosti otec. Legrácky a hrátky s češtinou, to nám jde... Naopak, zdá se mi, že je to opačně. Jsme natolik zaměstnaní popisem našich opravdových či domnělých neštěstí (i v literatuře), že na nic víc není čas, chuť ani odvaha. J. F. Palme, v hudební branži známý jako Fumas, skladatel, textař, kytarista a zpěvák psychedelickpunkfolkrockové skupiny Původní Bureš, je i kreslířem (ilustroval na 60 knih) a autorem dětských knih. „Drobná“ knížka Fumasových krátkých textů a koláží je v téhle době potřebnou jízdenkou do krajiny dada, nonsensu, ireality: Nutrie se ptá, jakou nutriční hodnotu má ten rohlík, a nabít revolver je občas lepší než neustále nabíjet mobil. Otázkou je, jestli jsme schopni se ještě vůbec z nějaké četby radovat. Vážně nevím.

Jaromír František Palme: ...a nepotkali ani jednoho idiota (Dybbuk)

Jakub Šofar

F

ifink

Jedna věta jednou větou

Přílohou Revolver Revue bývá už tradičně sešitek Jednou větou, v čísle 107 je jeho autorem Miloš Doležal a počtení je to zajímavé a doporučení hodné, rozhodně se nudit nebudete, je to pestrá všehochuť od drobných poznámek, jako noc beze spánku, noc díra, noc vyrvaný zub, po mikropovídce – za soumraku od Vorlíčků na kole, najednou proti mně běží od Rejčkova vzteklej vlčák Rex, obluda všech oblud, který nedávno pokousal Václava, za vlčákem běží Vápeník a řve „seskoč, seskoč!“, chystám se na souboj, dělí nás metr a kolo, Vápeník dobíhá a švihá prutem a obludu zahání do ohrady, podivný pocit z té neuskutečněné rvačky.

(mš)

Dvě z Hostu

Nakladatelství Host vydalo ve své poetické edici ReX sbírky s pořadovými čísly 21 a 22.

21

Luděk Marx znovunalezený. Luděk Marx od počátků do současných konců. *Luděk Marx: Po hadí kůži.*

DESCENDIT AD INFERNA

Probudil se v objetí
zmuchlaného polštáře
Sny vymetl se smetím
z rozpadlého žaláře

Tělo děvy sroloval
do perského koberce
Za dveřmi se vzdaloval
křik jejího milence

Slastně vklouzl do vany
nahmatal tep v zápěstí
- Karty byly rozdány!
sykl tiše bolestí

22

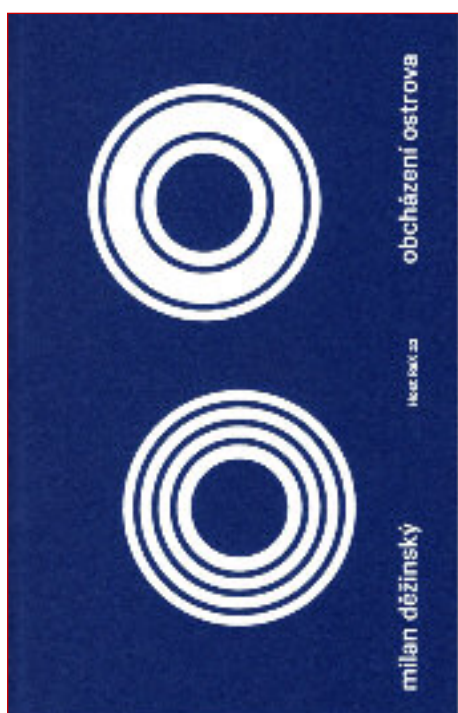
Znamení básně se dají psát nejenom v Berlíně nebo v Praze, ale i v Roudnici nad Labem. *Milan Děžinský: Obcházení ostrova.*

Moment slasti

Jako když vyházíš skříň plnou zašedlých triček.
Nechávat za sebou vše, cos nikdy neměl.
Ještě se naposledy prohlédnout
v odrazu na skle.
Města v zrcátku naděje.
Obrazy, co sebou šhubají, než dokvičí a ztichnou.
Na Prahu, Berlín, na ostrovy.

Muž opouští ženu a přitom by chtěl vědět,
zdali to tak mají i jiní:
Takové přátelství s životem,
že by to chtěl povědět všem.

(mš)

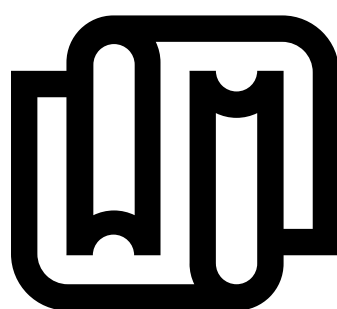
F

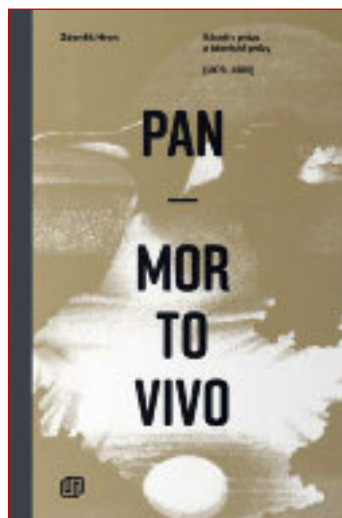
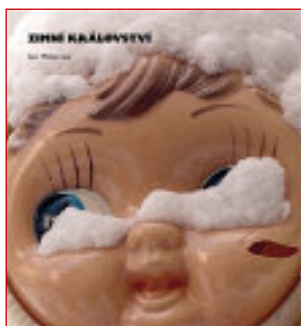
ifink

a

Dobrá adresa představuje

Nakladatelství Milan Hodek | Paper Jam

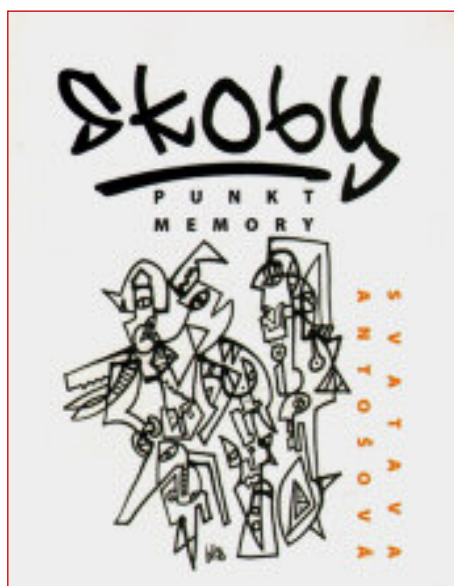
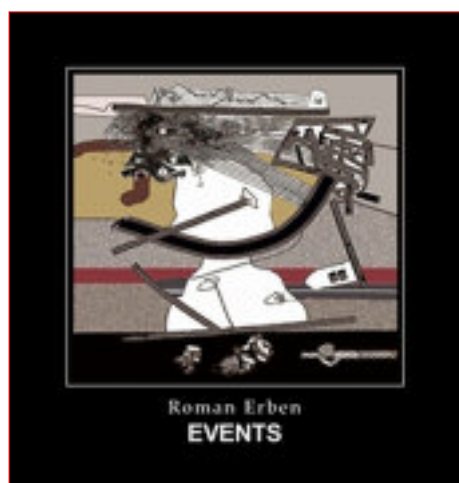
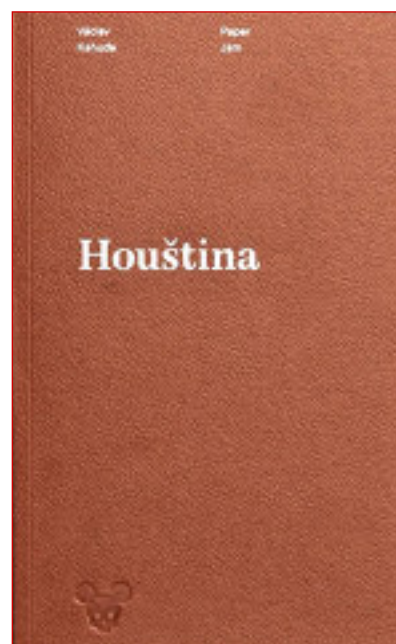
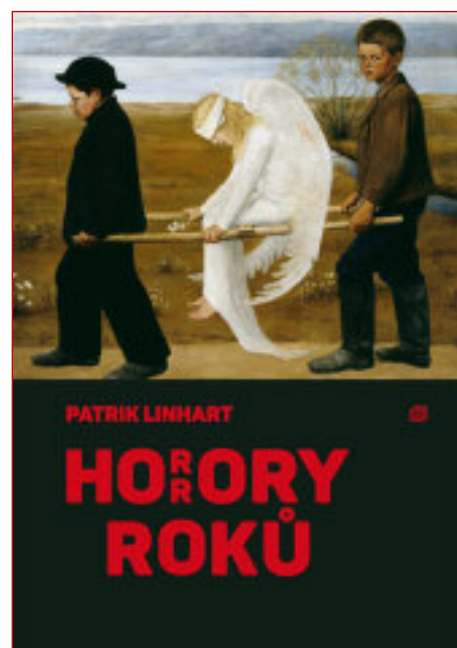
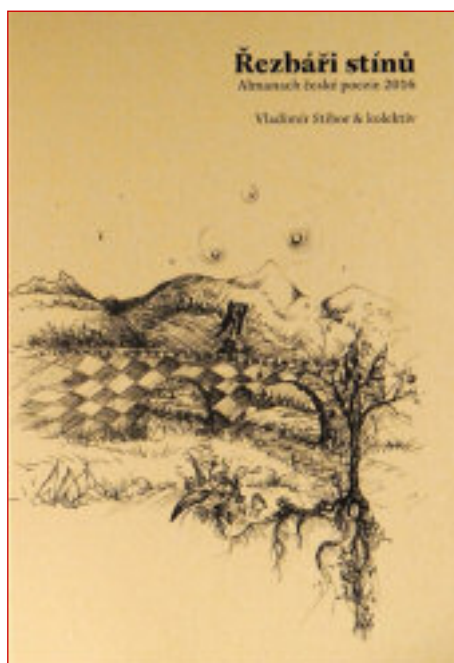
 paper
jam

Nakladatelství Milan Hodek | Paper Jam je úzce provázáno s vlastní tiskárnou. Jeho hlavním smyslem není generovat práci pro tiskárnu, ale především generovat radost, což se začíná dařit čím dál víc. Idea a první nakladatelské zkušenosti byly získány v pražském Protisu u Romana Poláka, který v březnu 2012 po těžké nemoci zemřel. Po této tragické události se naskytla možnost odkoupení výrobních technologií a v nějaké formě pokračovat. První vydanou knihou byly Skoby od Svatavy Antošové, které měly vyjít ještě v Protisu. Spojení s tiskárnou má výhodu, že si můžete dovolit vydat i nekomerční a ekonomicky rizikovou literaturu, čímž poezie všeobecně je. Ta tvoří významnou část nakladatelské produkce. V brzké době se chystá k vydání vynikající román Trpaslík od Eugena Lišky, Technologie dubnového večera – další kniha v reediční řadě starších titulů Václava Kahudy, soubor raných textů Petra Krále, román Michala Šandy Údolí, Zápisník pana Pinkeho od Ewalda Murrera a několik sbírek poezie. Radosti tedy víc než dost!

(mh)

B

O

K

Nakladatelství Academia doporučuje

Patrycjusz Pajak: Hrůza v české literatuře

Kniha je v polském i českém kontextu vůbec první komplexní monografií věnovanou české hrůzostrašné literatuře. Na téměř pěti stech stránkách mapuje její autor vývoj tohoto žánru v širším kontextu dějin české literatury 19. a 20. století i jeho balancování na pomezí populární a umělecky náročné tvorby, včetně řady přesahů do jiných vědních disciplín, například filozofie či filmové vědy. Předmětem analýzy se staly klíčové texty tzv. literatury hrůzy – od obrozeneckých knížek lidového čtení a tzv. krvavých románů přes vybrané Máchovy, Erbenovy či Sabinyovy texty a avantgardní prózy Ladislava Klímy, Josefa Váchala nebo Vítězslava Nezvala až po proměny literární hrůzy ve 20. století (Ladislav Fuks, Jiří Gruša, Pavel Kohout, Ludvík Vaculík, Jan Křesadlo aj.) včetně současné literatury (Miloš Urban). Přeložila Michala Benešová

GENEZE LITERÁRNÍ HRŮZY

HRŮZA VZNEŠENÁ I ODPORNÁ

Hrůza je blíže příbuzná strachu a úzkosti a právě spolu s nimi patří k těm nejzákladnějším a nejsilnějším emocím, jež jsou projevem instinktu vedeného snahou zachránit si život v okamžiku, kdy je ohrožen. Uvedené tři pojmy (úzkost, strach, hrůza) bývají s ohledem na vzájemné vazby a neostře hranice ztotožňovány. Někdy jsou chápány i jako tři stupně intenzity téhož pocitu (od nejslabšího k nejsilnějšímu). Podle přesné definice však mezi nimi existuje kvalitativní rozdíl.

Podle Sorena Kierkegaarda je strach položen nějakým konkrétním a známým nebezpečím (např. z divokého zvířete), zatímco úzkost se týká něčeho neznámého, pouze tušeného, co nemá konkrétní podobu. Dánský filosof ztotožňuje neurčitost příčin úzkosti s nicotou. Zatímco strach máme z něčeho, úzkost je vyvolána ničím, tedy právě nicotou.⁴³ Strach vyvolává v člověku rozhodnou reakci (útěk před nebezpečím nebo útok, jenž má toto nebezpečí eliminovat), úzkost vede k bezradnému a napjatému vyčkávání.

Lze souhlasit s Antoním Kepiňským, že úzkost se týká budoucnosti, která – i pokud je zhruba známá – vždy zůstává více či méně tajemná.⁴⁴ Podobně definuje úzkost Zygmunt Bauman, jenž klade rovnítko mezi úzkostí a nejistotou a z ní vyplývajícím pocitem, že je bezbranný člověk vystaven neurčitému nebezpečí.⁴⁵ Podle Andrzeje Ledera poznáme úzkost podle toho, že deformuje to, co vidíme

⁴³ Kierkegaard, Søren: *Pojęcie lęku. Psychologiczne orientacje proste rozwazanie o dogmatycznym problemie grzechu pierwotnego. Przez Vigiliusa Haufniensia*, Warszawa 1996, s. 49–51.

⁴⁴ Kepiński, Antoni: *Lęk*, Warszawa 1987, s. 13–18.

⁴⁵ Bauman, Zygmunt: *Płynny lęk*, Kraków 2008, s. 5–8.

GENEZE LITERÁRNÍ HRŮZY

a cítíme. Všechno, s čím se setkáme, se pak stává podezřelým. Úzkost je totiž jako sklo, které deformuje obraz, zatímco ono samo zůstává neviditelné.⁴³

Hrůza se objevuje v okamžiku, kdy se neznámé nebezpečí vyvolávající úzkost materializuje, nepřijímá však známou podobu (pak by vyvolávalo strach), ale podobu neznámou, lidským rozumem neobsáhnutelnou. Člověk se pak setkává se zhmotněnou nicotou, díky čemuž si uvědomuje vlastní nicotnost. Je to silný a kontroverzní pocit, protože zahrnuje i fascinaci tím, co je neznámé (a proto často zakázané). Dotýká se nejprvotnějších lidských obav souvisejících s destrukcí.

Hrůza v narativních textech má dvě emocionální roviny, které definuje Andrzej Zalewski. Rozlišuje objektivní emoce (prvního stupně) a emoce naplňující (druhého stupně). Objektivní emoce je taková, kterou vyzařuje svět zobrazený v díle, zatímco ta naplňující je emoce recipienta takového díla a je vyvolaná emocí objektivní. Zalewski upozorňuje, že emocionální receptce díla se může omezit pouze na objektivní emoce, tedy na vycítění emocionální kvality vyzařované dílem, aniž bychom jí podlehl (Zalewski se v tomto případě odvolává na Maxe Schelera). Pak si takovou objektivní emoci vychutnáváme a těšíme se z ní. V případě naplňující emoce tu objektivní naopak spotřebujeme, a tak ji proměňujeme v emocionální reakci recipienta. Stručně řečeno, objektivní emoce vede k tomu, že je recipientem identifikována, zatímco naplňující emoce znamená identifikaci recipienta s objektivní emocí.⁴⁴

Objektivní emoce není tou, jakou vyjadřuje literární hrdina (s nímž se čtenář identifikuje) nebo jiná součást fikčního světa, ale emoce, která přísluší celému tomuto světu. Jako taková může být navíc proměnlivá nebo různorodá. Pokud se projevuje důsledně, stává se atmosférou, kterou Gernot Böhm definuje jako všeobjímající emocionální sílu. Atmosféra zahrnuje celek díla, poznává všechny jeho prvky a z nich všech emanuje. Podle Böhmeho

⁴³ Leder, Andrzej: *W świetle lęku*, Nowa Res Publica, roč. XII, 1998, č. 10, s. 5.

⁴⁴ Zalewski, Andrzej: *Film, widz, emocje w perspektywie estetycznej*, in: *Film i nie tylko. Kognitywizm, emocje, reality show*, Kraków 2003, s. 85–118.

HRŮZA V ČESKÉ LITERATUŘE

se vyznačuje prostorovostí, rozlévá se na všechny strany. Podlehnoutí atmosféře, tedy přeměna objektivní emoce v emoci naplňující, vede k omezení autonomie recipienta, protože v jeho nitru se objevují emocionální prvky, které nevycházejí z něj samotného. Má však na výběr – může se atmosféře poddat, anebo ne. Tato možnost volby, toto balancování na emocionální hranici, vyvolává pocit spokojenosti.⁴⁵

Hrůza osciluje mezi dvěma emotivně-estetickými póly: vznešeností a odporem. V konkrétním literárním díle mezi nimi může panovat rovnováha, anebo se text může blížit jednomu z těchto pólů. První definice vznešenosti a odporu známe už ze starověku, avšak zájem o tyto kategorie vzrůstá až v období osvícenství. V té době se formuje estetika jako samostatná filosofická disciplína, neboť současně s oslabováním společenské role náboženství od něj umění přejímá vůdčí roli v procesu osvojování světa. Jeho úkol je ale o to obtížnější, že musí nanovo definovat hranice lidské existence, protože ty staré byly v důsledku osvícenského (racionálně-liberálního) kulturního přelomu narušeny. Pomoci mu v tom mohou právě kategorie vznešenosti a odporu, pomáhají totiž vyznázit dvě existenciální hranice: vnější (toho, co je cizí) a vnitřní (toho, co je naše vlastní).

První ze zmíněných pólů hrůzy – vznešenost – je zkušenosti toho, co je nepoznatelné a nepředstavitelné. Vznešené je to, co se „vymyká rozum“, co přerůstá lidské vědění i představivost. Od dávné minulosti do dnešní doby vznikla řada pokusů vznešenost definovat, ovšem zásadní postavení má mezi nimi osvícenská definice Edmunda Burka, který jako první popsal vznešeno komplexně a kanonizoval je jako estetickou kategorii.

Podle Burka je zdrojem vznešena kontakt s tím, co člověku hrozí záhubou a připomíná mu jeho nicotnost – fyzickou i intelektuální. Pokud se ohrožení přiblíží příliš, může vzbuzovat strach, ale nachází-li se v bezpečné vzdálenosti, vyvolává příjemné pocity.

⁴⁵ Böhme, Gernot: Wykład XIII: Piękno i inne nastroje, in: *Antropologia filozoficzna. Ujęcie pragmatyczne*, Warszawa 1998, s. 165, 171–172, 176.

GENEZE LITERÁRNÍ HRŮZY

Díky spojení silného prožitku vyvolaného ohrožením a současně pocitu bezpečí nám totiž umožňuje nasytit se životem. Burke tvrdí, že pocit vznešena vyvolávají jevy vzbuzující obavy, věci tajemné, že jsou výrazem síly nebo absence něčeho (např. prázdnota, tma, samota, ticho), jevy krajní (extrémně velké, malé či komplikované apod.), vyjadřující nekonečnost, přepych či přemíru něčeho, jevy náhlé, odpudivé, vyvolávající nejistotu (např. tichý nebo třáslavý zvuk). V Burkově koncepci se takovými charakteristikami vyznačují mnohé přírodní jevy, a proto je právě příroda zdrojem vznešena.⁴⁶

S koncepcí Edmunda Burka bývá často srovnávána neméně vlivná koncepce Immanuela Kanta, vypracovaná rovněž v době osvícenství. Kant zavádí rozlišení dynamické a matematické vznešenosti. Dynamická vznešenost je na první pohled blízká Burkově definici. Jejím zdrojem jsou některé přirozené jevy, a to jak přírodní (např. oceán, bouře, sopka, vodopád nebo skály), tak lidské výtvoř (prudké emoční reakce jako hněv), které svoji silou vzbuzují hrůzu, protože jejich monstruální forma – chaotická, divoká, destruktivní – neodpovídá lidské představě o formě a racionálnímu účelu její existence. Kant však upozorňuje, že zmíněné jevy jsou zdrojem dynamické vznešenosti jen tehdy, vedou-li ke vznešenosti matematické, tedy vyvolávají-li vznešené pocity nejen proto, že se nacházejí v bezpečné vzdálenosti od člověka (jako v Burkově koncepci), ale spíše proto, že je člověk dokáže obsáhnout rozumem a vidět v nich ztělesnění abstraktních, absolutních, nepředstavitelných a s ničím nesrovnatelných idejí. Hlavním zdrojem matematické vznešenosti proto není příroda, ale ideje, jež ve své podstatě nemají konkrétní formu a nelze si je představit, ale lze je rozumově uchopit. Nejlepším příkladem dokládajícím tuto vlastnost idejí je myšlenka nekonečna.⁴⁷

⁴⁶ Burke, Edmund: *Doklekanie filozoficzne o pochodzeniu naszych idei wzniosłości i piękna*, Warszawa 1968, s. 42–46, 63–99, 145–169.

⁴⁷ Kant, Immanuel: Rozważania o uczuciach piękna i wzniosłości, in: *Pisma przedrytyczne*, Toruń 1999; Kant, Immanuel: *Krytyka władzy sądzenia*, Warszawa 1986, s. 130–189.

HRŮZA V ČESKÉ LITERATUŘE

Jaroslav Pluciennik došel k závěru, že tím, co Burka a Kanta v chápání vznešenosti nejvíc odlišuje, je status subjektu, jenž ji zakouší. V Burkově interpretaci dává pocit vznešena vyniknout nicotnosti subjektu tváří v tvář mocným silám, zatímco v Kantově interpretaci je tomu naopak – tento filosof zdůrazňuje velikost subjektu, který dokáže tyto mocné síly rozumově obsáhnout.⁴⁸

S oběma zmíněnými představami o vznešenosti má mnohé společné koncepce Arthura Schopenhauera. Podle něj je zdrojem vznešenosti příroda, která však člověka svojí ohromností dusí. Ten si tak uvědomuje nicotnost své existence. Takový pocit je současně dán lidskou schopností poznávat svět, lidským vědomím. „Velikost světa, která nás předtím znepokojovala, nyní spočívá v nás. Naše závislost na ní je zrušena její závislostí na nás,“ píše Schopenhauer.⁴⁹ Rozplynutí člověka v přírodě má za důsledek prosvícení přírody jeho vědomím. Pociť vznešenosti je tak pocitem organické jednoty se světem. Vznešenost je „povznesezení nad vlastní individuum“.⁵⁰ Tím se podle Schopenhauera liší vznešenost od krásy, která v subjektu vyvolává touhu takovou krásu vlastnit. Vznešenost je takové touhy zbavena, neboť je se vznešeným objektem identická.⁵¹

Když bychom měli uvedené koncepce shrnout, je třeba konstatovat, že hrůza, jaká se na základě vznešenosti rodí, vyplývá ze zpochybnění identity subjektu. Hrůza však není jediným důsledkem vznešenosti, protože stejně tak ji může doprovázet euforie vyplývající z osvojení lidského ducha z oková jeho identity.

Je-li vznešenost dvojznačnou reakcí na něco neuchopitelného (rozumové anebo v naší představivosti), pak odpor je jednoznačně negativní reakcí na něco, co lze nejen poznat nebo si představit, ale také pocítit, protože odporné věci se před námi vynořují na dosah ruky. Vznešený předmět pochází ze zcela odlišné reality než subjekt, zatímco odporný předmět je takový proto, že vyvolává

⁴⁸ Pluciennik, Jarosław: *Retoryka wzniosłości w dziele literackim*, Kraków 2000, s. 93–94.

⁴⁹ Schopenhauer, Arthur: *Svět jako vůle a představa*, I. svazek, Pelhřimov 1997, s. 171.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Ibidem*, s. 167–172.

GENEZE LITERÁRNÍ HRŮZY

asociace se světem známým, ale zkaženým. Odpor je tedy reakcí na organickou zkaženost toho, co je nám známé. Vznešenost i odpor jsou jevy mezními, avšak vycházejí ze dvou opačných stran hranice subjektu. Vznešenost utváří jeho vnější hranici, zatímco odpor vnitřní.

Vznešenost je reakcí na děsivou jinakost, vznešená jinakost však nejen děsí, ale vzhledem k odstupu mezi ní a subjektem také fascinuje. Odstup je podmínkou vznešenosti. Subjekt, jenž se nachází v dostatečné vzdálenosti od jinakosti, si může dovolit její estetickou kontemplaci. Winfried Menninghaus píše, že takového mechanismu využívá umění, které nám přibližuje děsivé předměty a přináší potěšení dané současným působením silného psychického podnětu, narušujícího nudnou každodenní rutinu, a úlevy, že jsou takové předměty pouhou estetickou iluzí.⁵² Umění je zbavuje realnosti tím, že je esteticky napodobuje. Umožňuje je tak ovládnout a akceptovat. Umění je v takovém případě schopnost vytvářet a využívat odstup mezi člověkem a skutečností.

Podle názoru mnohých badatelů, které ve své práci Menninghaus shrnul, v případě odporu takový mechanismus nefunguje, protože odpor je opakem estetického. Odporné je tak to, co je neestetické, protože se nachází příliš blízko subjektu a reálně tak ohrožuje jeho identitu.⁵³ Každý pokus učinit z odporného předmětu cosi estetického je předem odsouzen k neúspěchu, protože odpor se vždy staví proti estetice. Odpor totiž působí tak silně, že neumožňuje estetický odstup. Podle Menninghouse se navíc nemůžeme odpor ani představovat, protože už sama myšlenka na něj vzbuzuje odpor.⁵⁴ Romantici se sice pokoušeli nobilitovat odpor jako estetickou kvalitu, efektem však bylo jen ztotožnění odporu s ošklivostí. Odpor se ovšem objevuje v okamžicích, kdy je ošklivost zbavena své estetické hodnoty.

Menninghaus tvrdí, že odpor zosobňuje nepřijemnou pravdu o přírodě, která existuje (nebo se projevuje) v mezích kulturního

⁵² Menninghaus, Winfried: *Wstřet. Teoria i historia*, Kraków 2009, s. 47.

⁵³ *Ibidem*, s. 14–15, 52–53.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 59, 63.

HRŮZA V ČESKÉ LITERATUŘE

pořádku, ale zároveň zpochybňuje jeho vládu.⁵⁵ Příroda chce být osvojena tím, že jí přiznáme určitou kulturní roli, ale současně takovému snahu zpochybňuje. Naturalistickou koncepcí odporu formuloval nedůsledně Georges Bataille, podle něhož se člověku nejvíce hnusí ta část jeho fyzického bytí, která se od něj odděluje (části lidského organismu, jako je např. stolice, ostříhané nehty a vlasy nebo vyplivnutá slina), neboť zpochybňuje koherenci lidské identity, svoji předmětostí zpochybňuje jeho podmětnost a upomíná na smrtelnost lidského těla. Člověk se hnusí i jeho zvířecí potřebě. Ve jménu vlastní duchovnosti je s pomocí zákazu omezuje. Mezi těmito zákazy jsou podle Bataille nejsilnější ty týkající se sexu, vyměšování, zeměřelých nebo zabíjení jiných lidí. Jejich narušení znamená návrat ke zvířecosti. Jejich respektování vede naopak k sakralizaci přírody, již jsou přiznány božské či dábselské vlastnosti. Jiným způsobem, jak se může člověk odstříhnout od přírody, je práce, díky níž proměňujeme přírodu v umělý svět. Marginalizace přírody však tak či onak není schopna odvrátit její negativní působení.⁵⁶ „[...] přírodu vyžene dveřmi, a ona se stejně vrátí oknem,“ připomíná Bataille.⁵⁷

Vznešenost i odpor tedy vyvolávají hrůzu, protože posilují nejistotu ohledně statusu nebezpečí. To je dáno jeho rozumovou neuchopitelností a nepředstavitelností (v případě vznešenosti) nebo vyvstává z jeho přílišné blízkosti nedovolující přiznat mu estetickou podobu (v případě odporu).

DĚSIVÁ PŘÍRODA

Hlavním zdrojem vznešené i odpudivé hrůzy je příroda. Strach člověka z přírody je základem hrůzy. Takový názor zastává Marek Haltof, když parafrázuje slavnou tezi Sigmunda Freuda o kultuře jako zdroji lidského utrpení a tvrdí, že zdrojem největšího utrpení

⁵⁵ *Ibidem*, s. 18–19.

⁵⁶ Bataille, Georges: *Historia erotizmu*, Warszawa 2008, s. 27–30, 61–63, 73–76.

⁵⁷ *Ibidem*, s. 98.

GENEZE LITERÁRNÍ HRŮZY

není kultura, ale právě příroda.⁵⁸ To je vším tím, co nebylo stvořeno člověkem, a zahrnuje proto jak přírodní jevy, tak vesmír, ale i lidskou přirozenost.

Člověk se bojí toho, co v přírodě nezná nebo co nedokázal ovládnout, a co tedy může zákeřně zničit jeho identitu. Proto přírodu demonizuje a přisuzuje jí dvojitý tvář či naprostou neuchopitelnost. Hrůza vyplývá právě z takové démonické představy o přírodě a zlu, které je v ní zakofeno. Je to zlo iracionální, protože jeho motivace zůstává neznámá nebo nepochopitelná. Zdá se, že nemá žádný cíl, jenž by vyplýval z nějakého racionálního základu. Proto má člověk pocit, že se jedná o zlo autotelické, čisté – zlo pro samo zlo. Přesvědčení o démonickém působení přírody lze proto nazvat iracionálním naturalismem a považovat je za ideový základ pozívání hrůzy.

Kořeny iracionálního naturalismu leží v primitivním myšlení. Strach z démonické přírody pocítovaly nejspíše primitivní národy, avšak kořeny tohoto strachu lze najít ještě hlouběji – v momentu narození, které je pro člověka v psychoanalytické interpretaci šokem, protože je vyhnán z bezpečného a příjemného lůna do cizího a nepřátelského světa. Strach, který se v tom okamžiku rodí, nazývá Agata Bielik-Robsonová manichejským.⁵⁹

Herbert Read připomíná, že v původní interpretaci je příroda dynamickou silou, jež narušuje antinomii ducha a hmoty. Hranice mezi životem a smrtí je proto nestálá.⁶⁰ Animistická představa o přírodě, která problematizuje rozdíl mezi tím, co je živé, a tím, co neživé, přetvářala v dětské fantazii a v lidové kultuře. Francouzský historik 19. století Jules Michelet, známý svými antiklerikálními postoji, zastával názor, že v předmoderních dobách upevňovala podobné animistické představy i katolická církev, jež s oblibou líčila přírodu jako nástroj v rukou satana.⁶¹

⁵⁸ Haltof, Marek: *Kino Igkám*, Kielce 1992, s. 55–66.

⁵⁹ Bielik-Robson, Agata: *Horror, horror! Lęk jako tabu nowoczesności*, in: *Inna nowoczesność. Pytania o współczesną formu duchowości*, Kraków 2000, s. 332–338.

⁶⁰ Read, Herbert: *Piękno i brzydota*, in: *O pochodzeniu formy w sztuce*, Warszawa 1973.

⁶¹ Michelet, Jules: *Czarownica*, London 1993.

B

obí

K

A jenom fyzická blízkost...

Lukáš Vítek

Sedím ve volební místnosti. Jsem členem šestičlenné volební komise. Za řadou stolů s šedými a žlutými obálkami se kromě mě uvelebilo dalších pět členů, z toho dvě důchodkyně po mé levici a tři ženy středního věku Adéla, Zuzka a Anna po mé pravici. Z komise jsem nejmladší a zároveň jediný příslušník mužského pohlaví. Bezprostředně vedle mě zasedla Adéla, druhý nejmladší člen komise a zapsívatelka těchto voleb.

I na nás záleží.

Sedíme a čekáme. Sedět v komisi, být tím důležitým. Pomalu se začínají trousit první voliči. Někteří jsou u urny značně nespří. Je vidět, že břímě volby příliš kontrastuje s banálním bezpečím jejich zahrádek a předzahrádek. Jiní nenuceně vtipkují. Každý druhý volič nám chválí nová kamna a nikdo nemá zdání, že jsem tu (kromě členem komise) topičem. Jak to vzniklo? Nemohl jsem jinak, neunesl jsem Adélin tázavý pohled, se kterým se na mě vždy obracela, když kamna začínala vyhasínat. Podle inženýrky Adély s kamny prostě musí zacházet a scházet chlap. Role topiče lahodí mé mužské ješitnosti a dovoluje mi snášet ženskou konverzaci, která se nad stolem obtíženým vedle šálků kávy smetanými sušenkami a jednohubkami pomaloučku polehoučku rozbíhá. Vlastně už je v plném proudu. Adéla mluví, chtě nechtě nad knihou

poslouchám, poněkud zmožen čtyřhodinovou cestou vlakem a turbulentním, mnohakonverzačním WhatsAppem.

„Je Simona už zadaná, nebo ještě nikoho nemá?“ ptá se Adéla své komisi sousedky a kamarádky Zuzky, která jí je věkově nejblíží.

„Akorát se rozešla s přítelem. Byli spolu dva roky,“ odpoví Zuzka a orazítkuje další obálku.

„Zas žádnýho nemá? Asi si za to může sama, co?“ uzavírá razantně Adéla.

Ve volební komisi často přichází řeč na podvojnost lidské bytosti: buď někoho máte, a to pak jste zadaní, nebo nikoho nemáte, a tudíž jste singl. Brzy si povšimnu, že odběhne-li se od daného tématu, je to Adéla, kdo jej znovu nastolí. Vztahy. Co může být nudnějšího? Pohrávám si s tužkou nad seznamem voličů a říkám si, jaká je to škoda, že taková položka nejde vyškrtnout z pomyslného seznamu témat všech konverzací na světě.

Naštěstí mne v zákrutech ženské konverzace i sem tam něco zaujme, např. ojedinělý regionální výraz, a vytrhne mne z hrozící dřímoty.

Adéla povídá. Zuzce a vůbec celé místnosti vypráví o svém životě, o svém příbuzenstvu, o dědovi, kterému je pětáosmdesát a stal se tak nejstarším občanem ve vsi, o babičce a jejím lpění na starých nepo-

třebných věcech, o svém dvouměsíčním pobytu u bratra v Detroitu... Nebere to konce. Dvaatřicetiletá Adéla pracuje jako zootechnička na místním kravíně. Vystudovala vysokou školu zemědělskou, střídavě bydlela u své sestry a střídavě v Kostelci, nakonec se však vrátila do rodné vsi. (Rodné je samozřejmě nadsázka. Biologicky vzato se narodila v porodnici ve městě jako každý jiný v této oblasti.) Disponuje vlastním autem, vede hasičský kroužek (v místním žargonu hasičák) a každoročně stojí za organizací venkovských plesů. Se svou vysokou sportovní postavou je vcelku pohledná a jedná rázně a energicky. Záviděníhodný, aktivní život, že?

No, jak známo, nič život není bez vady na kráse.

Ani ten Adélin.

Adéla je na rozdíl od Zuzky nezadaná a nijak se tím netají. Zůstává sama. Sama tráví své večery v rodičovském bytě v řadovkách, v němž je pro ni vyhrazeno horní patro, má v něm hrozný nepořádek, peřinu si nestele, všude po pokoji se jí válí kusy prádla a časopisy, celé haldy časopisů, Žena a život, Rytmus života, všude, a nejvíc na posteli, kde Adéla večer celá zmožená uléhá, aby jí v jejím neutěšeném bytí utěšil spánek, nebo aby si na internetu vyhledávala kozačky, Adélina šatní skříň je kolem dokola ověšená ramínky na prádlo a její lednička zeje prázdnotou, najdeme v ní tři týdny starý sýr a kus masa ještě staršího data, na oběd chodí Adéla k rodičům, „Adél, máš navařeno?“ ptá se jí o víkendu matka, pracující také na kravíně, ovšem jako řadová dojička, „Ne,“ špitne trochu provinile a bezradně Adéla, a to se opakuje víkend co víkend, jenomže Adéle to nevadí, tahle forma dětské závislosti na rodičích, vznikající z praktických důvodů (Adéla neumí vařit), není ničím, co by nemohla přenést přes srdce, vždyť nakonec není tak nesamostatná, jak se zdá, naopak na kravíně dělá jakožto zootechnička dokonce nadřízenou vlastní matce! Adéla bere tenhle paradox s nadhledem, „Haha, šéfuju mamce,“ chlubí se mi, „jsem svým vlastním pánem“ (to je pravda, nad Adélou ve firemní hierarchii stojí už jenom ředitelka), to, že v dvaatřiceti letech ještě neumí vařit, to už nyní tak hahaha, co se však dá dělat, Adéla je přece jinak šikovná, vždyť taky vede hasičský kroužek a miluje ty malé špunty, kteří jí na něj chodí, Verunku, Janičku, Huga a i toho Martina, prostě jsou rozkošní a roztomilí, ti malí špuntíci, jak drží hadice a jak se shlukují a přeskupují, aby je smontovali nebo rozmontovali, a jak se polarizují na chlapce a holky, ano, dívat se na věc genderově je fascinující, a hlavně sledovat malé hasiče ve věku, v jakém jsou, ve věku sedmi osmi devíti let, nezdá se to, na kroužku se jim však nějak daří ve vedoucí dětských aktivit, která je za ně zodpovědná, učí je a zároveň jim dělá kamarádku, v Adéle, vzbudit pocit klidu, dokážou v ní nějak záhadně uhasit onu zhoubnou vášeň, která ji neúprosně a nemilosrdně spaluje, Adélu totiž trápí, že stále ještě nenašla svou drahou polovičku, vždyť všude potkáváte jen lamače srdcí, chlapy, kteří vás rychle a ochotně připraví o vaše největší iluze, totiž o to, že na svě-

Sama tráví své večery
v rodičovském bytě v řadovkách,
v němž je pro ni vyhrazeno horní
patro, má v něm hrozný nepořádek,
peřinu si nestele, všude po pokoji
se jí válí kusy prádla a časopisy,
celé haldy časopisů, Žena a život,
Rytmus života, všude, a nejvíc na
posteli, kde Adéla večer celá
zmožená uléhá, aby jí v jejím
neutěšeném bytí utěšil spánek,
nebo aby si na internetu
vyhledávala kozačky, Adélina šatní
skříň je kolem dokola ověšená
ramínky na prádlo a její lednička
zeje prázdnotou, najdeme v ní tři
týdny starý sýr a kus masa ještě
staršího data, na oběd chodí Adéla
k rodičům, „Adél, máš navařeno?“
ptá se jí o víkendu matka, pracující
také na kravíně, ovšem jako řadová
dojička, „Ne,“ špitne trochu
provinile a bezradně Adéla, a to se
opakuje víkend co víkend...

tě existuje skutečná láska, že máte plné právo milovat a být milováni, k čemuž vás prostě opravňuje status běžné lidské bytosti. Jaká však láska? Všude najdete jen lamače srdcí, všude, jste-li Adélou, narazíte jen na hajzly a zmetky, a tak ani Adéla dosud nejezdí s žádným rytířem na bílém koni, prostě na chlapy nemá štěstí. Biologické hodiny v ní nahlas tikají, co nahlas, přímo v ní buší jako krev ve spánku při běhu života. Bojí se, že jí ujede vlak, jenže potají klade svůj úděl singla za vinu sobě: není dost přitažlivá, a co hůře, má příliš prudkou povahu, je příliš rázná a razantní, hned na muže vyjede a muž se vzápětí stáhne, muži obecně se Adély spíše bojí, příliš dají na první dojem, to ale, podle Adély, není jejich chyba, je to moje chyba, že jsem taková a ne jiná, prostě se neumím změnit, v tom to je, a tak Adéla trpí, hoří jako Jan Hus na hranici svého svědomí, spaluje ji vina, a její utrpení zmírňují kromě občasných alkoholických výstřelků jen ti skřítki u hasičských stříkaček, kteří jsou tak roztomilí a kteří toho společně tolik dovedou, a pozor, to nejen když se zadaří, když hvězdy stojí v té správné konstelaci, jak tomu aspoň zpočátku bývá u opravdu naplněných partnerských vztahů, ale takřka vždy, v přirozenosti dětí nějak tkví to, že toho spolu tolik dokážou, kde přesně, to nevíme, snad ve faktu, že překypují takřka nadlidskou energií, pokud se tedy na hasičáku Martin nezasekne, nebo nedojde-li k té nešťastné genderové polarizaci na holky – kluky, ale ani s tou to není tak horké, vždyť když si Zuzanka vyvrtila kotník, kluci přestali dělat cavyky, i Martin (a to je, co říct), a pomohli jí, dokonce ji podpírali v podpaží! A tak aspoň malí hasiči hasí Adélin palčivý problém.

Naštěstí pro Adélu jsou jí teď nablízku zkušené Zuzka a Anna, a ty dobře míněnými radami nešetří. Podle nich žena sice musí umět dobrého chlapa ulovit, jenomže muži často mohou za to, že se to nedaří.

„To jsou prostě ti chlapi, co dají přednost penězům,“ míní Anna. „Ženská jim přijde moc drahá, prý by je to – jak mi říkal Martinův táta, no, jak mu jen říkají, Vorel, ne? – prý by je to s ženskou stálo dvakrát tolik, než kolik už tak jako tak vyklopí za sebe, za byt a stravu. Je možné, že takoví chlapi to jednou opravdu přivedou daleko, pokud jim teda konto vyroste až do astronomických čísel. Ale nejsou to vlastně moulové? Zůstanou sami.“

Jsou ženy orlice s roztaženými křídly a muži dvouocasí lvi, jsou obě pohlaví zvířata s vyplazenými jazyčky svádějícími buď k líbání jako feromony na jaře, nebo naopak končícími vytasenými drápy a vyceněnými zuby?

Rozhostilo se ticho. Zaposlouchaný do ženského tlachání jsem se probral a šel jsem přiložit. Pootevřel jsem dvířka, vyvalil se hustý dým. Lopatkou jsem zahrkal v kamnech, ozvalo se žuchnutí a napříč položené prohořelé poleno se probořilo dospodu, kam jsem neviděl. Rozvířené saze se zase usadily. Vhodil jsem dovnitř další poleno. Předě mnou se, vydestilovaný z celodenní nesouvislé ženské

konverzace jako ze žhavých uhlíků, vynořil Adélin příběh. Jak může, kruci, být někdo tak osamělý, a přitom o svém osamělém životě mluvit tak na rovinu?

Zůstanou sami. Zůstanu sám.

Zíral jsem okénkem, do, jak se zdálo, dohořelých kamen a připadala mi nekonečně prázdná. Zíral jsem do svého vlastního života. Všechno to na mě dolehlo. Tíha Adélin příběhu strhla závěs z mého zastřeného života jako z klece s kanárem a má vlastní samota se rozkřičela jako pták. Z života, je-muž jsem nikdy nechtěl pohlédnout zplna do tváře, před nímž jsem utíkal, z života probíhajícího za jakousi oponou, z života, v němž jsem raději jako herec vystupoval na forbině, na okraji života, nikdy ne v jeho centru, raději jsem hrál divadlo na jevišti, kam nebylo vidět, na jevišti se zataženou oponou, hrál jsem jednu za druhou hru na alkohol, hru na cestování, hru na iluzorní, a přesto hřejivé teplo přátelství, na festivalech a koncertech hru na bratrství, která mi dodávala jakéhosi pocitu pospolitosti či jeho náhražky, hru na kolektivismus uprostřed individualismu, hru na vztahy uprostřed naprosté nevztáženosti, nebo hru na fyzickou práci, která, tím, že unavila, všechny ostatní hry přebila jako eso na konci partie, anebo hru založenou prostě na tom, že za vás hráli druzí, hru na manipulativní vyprávění o bájném životě Druhého, hru na vyprávění a poslouchání, samozřejmě řízenou vyprávějícím a jeho Vele důležitým Životem, zkrátka egomaniakem, a podprahově definovanou nevyřčenou formulí Poslouchej, ale hlavně nehraj, tedy jakousi hru na hru, kterou jste prohlédli až tehdy, když se Subjektivní Pravda vyprávějího egomaniaka časem zbortila jako stará prohnílá střecha; trvalo to tak dlouho proto, že jste nikdy nemohli být svědky událostí samých, prožitých či vůbec neprožitých egomaniakem, ale pouze jste od něho o nich slyšeli, od aktéra, který vám nenápadně podsouvá svůj vlastní úsudek a vydává ho za váš vlastní; tahle hra na vrbu sežrala snad ze všech

her času nejvíce, především pak tomu, kdo na ní přistoupil až příliš snadno, tedy mně.

Život mne v této volební místnosti, v místnosti voleb, díky pravdě Adélinu života dohonil. Poleno v kamnech mého vlastního života prostě skomírá, proč si to nepřiznat? Kde mám já jaké hasiče? Kdo hasí moje palčivé problémy? A o jaké problémy se vlastně jedná? Celou tu dobu jsem hrál předehtu. Anebo dokonce jen na předehtu? Banální příběh Adély mě převálcoval jako buldozer.

Zabral jsem se do sebe. Za mou mlčenlivou tváří hráče pokeru se děly věci!

Nechat se nachytat na city, jak prosté.

Později toho dne se mi to nějak rozleželo. Znovu rozhořelá kamna dohořívala, venku bylo dávno tma. Nakonec nejsme všichni na stejné lodi? Adéla je sama, já jsem sám, kdo všechno je ještě sám, a nevíme o tom? Kde jsou hranice samoty? Adél, je-li ti smutno, přejdi kopec a zaklepej mi na dveře. Já ti i pozdě v noci otevu. Jenže takhle to nefunguje. Osamělý člověk smrdí? Jeho s nikým nesdílené myšlenky zapáchají jako dodělávající antilopa, a stahují se nad nimi supy pomalého umírání. Splendid isolation je iluze.

Všichni jsme svobodní, a zároveň jsme si nikdo nic nevybral.

Nacházeli jsme se ve stále stejné volební místnosti se stále stejnou urnou se dvěma lvy a dvěma orlicemi, seděli jsme za stále stejným stolem s hromádkou obálek a hlasovacích lístků. Všechno zůstávalo stejné. Všechno? Po své malé psychické disproporci, kdy jsem měl dojem, že mi po srdci přejíždí buldozer, jsem se necítil nijak ubohý jako v dřívějších chvílích slabosti. Ne, bylo to jiné. Vzpomněl jsem si na slova jedné prvorepublikové písničky:

*teď už vím, že fyzická jenom blízkost,
překoná mou nesmírnou sebelítost.*

Fyzická blízkost druhého, fyzická blízkost Adély. Adéla je stále vedle mne. Podívám se na ni. Je pozdě, vypadá sklesle.

To bude dobré, Adélko, to nikdo z nás pěti nevyslovil. Buď to bude dobré, nebo ne; nač utěšovat?

Ve volební místnosti u urny se státním znakem se rozhoduje o osudu demokracie, vyžadující svobodu a rovnost. Kde se však rozhoduje o osudu nás lidských bytostí vyžadujících lásku a péči, o našem bytí a nebytí, o tom, zda budeme milováni a najdeme porozumění, nebo zda, my slabé třtiny, ale třtiny myslící, budeme nikým nepovšimnuti jako petlahev odhozená do příkopu zanikat ve své vlastní samotě obklopeni hromádkou módních časopisů?

„Tak už jsem tady, to ještě nezavíráte?“

Dorazil další volič, poslední toho dne, a do urny vhodil hlasovací lístek, lístek pro Adélu.

Z života, jemuž jsem nikdy nechtěl pohlédnout zcela do tváře, před nímž jsem utíkal, z života probíhajícího za jakousi oponou, z života, v němž jsem raději jako herec vystupoval na forbině, na okraji života, nikdy ne v jeho centru, raději jsem hrál divadlo na jevišti, kam nebylo vidět, na jevišti se zataženou oponou, hrál jsem jednu za druhou hru na alkohol, hru na cestování, hru na iluzorní, a přesto hřejivé teplo přátelství, na festivalech a koncertech hru na bratrství, která mi dodávala jakéhosi pocitu pospolitosti či jeho náhražky, hru na kolektivismus uprostřed individualismu, hru na vztahy uprostřed naprosté nevztáženosti, nebo hru na fyzickou práci, která, tím, že unavila, všechny ostatní hry přebila jako eso na konci partie, anebo hru založenou prostě na tom, že za vás hráli druzí...

B

obí

K

Noc, na kterou nikdy nezapomeneš **Matyáš Macourek**

Noc, na kterou nikdy
nezapomeneš

když máš pocit, že
to nemůžeš vydržet,
že se zalkneš bolestí, když
se musíš se svou milou
na delší čas odloučit,
pusť si Čajkovského Patetickou symfonii,
posad se doma potmě na postel s flaškou červeného vína
a poslouvej.
projdeš si peklem
i očištěm.
a ráno se probudíš,
vyjdeš ven na ulici,
nastavíš svou tvář slunci,
větru a dešti
a zjistíš,
že po dlouhé době
vnímáš zpěv ptáků,
a vůni rozkvetlých šeráků
a za chvíli
si budeš pískat
s těmi ptáky.

Dělají to i jiní

na Kulaťáku jsem zahlédl bývalou spolužačku.
vešla do lékárny.

počkal jsem, až znovu vyjde a vydal jsem se
za ní.

pozoroval jsem její úžasnou prdel
napasovanou v modrých džínách.
pak jsem se zastavil
a ona za chvíli zmizela v davu.

kdysi jsem ji mnoho let miloval,
ona mě
ne.

**Šílená tlačénice,
ale stálo to za to**

Začalo to typicky. Měli jsme nejdřív jet na loď, na plachetnici na Orlík, ale pak zavolał Bobovi majitel lodí, jestli tam jako vopravdu dorazíme, aby jako nedával plachty zbytečně, že má dopoledne pršet. Něco takového nemusíte říkat Bobovi dvakrát. Jasně že nedorazíme, když hrozí špatné počasí, necháme to na jindy. No co, loď nám neuplave, pojedeme příště, jak řekl Bob. No co, ráno jsem vstal v šest, jako bych šel do práce, a v osm jsem už házel lopatou hlínu přes prohazovačku a chystal bramborový záhon na zahradě, abych mohl v létě uvařit na lodi, až nastane to PŘÍŠTĚ, buřtguláš z mých brambor. Prohazuju, prohazuju, sundávám bundu, slunce vylézá zpoza mraků a dělá se pěkně. Prej děšť, to jistě. Bramborový záhon skoro hotový, najednou telefon, volá Bob. Kde seš? No co, doma, kde by. No a co děláš? Připravuju záhon. Ale asi lopatu zahodím a pojedu na loď. Je pěkný počasí a fouká. To jako fakt? Neblbni, pojedeme příště, až bude lepší počasí. Radek (majitel lodí) mi sám volal, že má pršet, tak jsem to zrušil. Mě je to jasný, dostal jsi strach, vylekal tě. No jo, vylekal mě, pojedeme

příště. To víš, to znám, TO PŘÍŠTĚ. Nakonec mě Bob překecal na výlet, že bude do hodiny v Běrouně, at jsem připravený, že pojedeme na hrad Křivoklád, že jsou tam nějaké slavnosti, královský průvod a kdoví co ještě. Hlavně, aby tam měli pivo Matušku, říkal jsem si v duchu. Než Bob dorazil, tak jsem si pro jistotu dal před cestou jednu Plzeň, nacpal se fazolema s vepřovým, ale kafe jsem už nestihnul, protože Bob potřeboval navigovat – za světla do Berouna ještě nejel, umí to jenom v noci – a tak jsem ho po telefonu musel navigovat až téměř před barák a kafe se jednou rukou udělat nedá. Chudák Sudek, celý život bez kafe. Bob vyskočil z auta, divím se, že vůbec vypnul motor, proběhnul domem, podíval se na mojí novou zarámovanou fotku v pokoji, ale toho bordelu na podlaze si ani nevšimnul, asi je na tom doma podobně, tak to nevnímá. A už jsme v jeho autě a frčíme na nádraží, vlak jede za dvanáct minut a cesta na nádraží mi většinou trvá tak deset minut. Ale Bob má asi před očima toho napěněného Matušku, protože ve vlaku sedíme ještě minutu před odjezdem, poté co se ženeme po hlavní třídě osmdesátkou. Lidi stojící před přechodem cestou hypnotizuju pohledem a v duchu jim radím, ať to nedělají, rohlíky v Penny jim za tu dobu neztvrdnou. Tak sedíme ve vlaku a vezeme se na Křivoklát. Kecáme, nejvíc o ženských a o životě s nimi a bez nich. To druhý víc. Naproti přes uličku sedí nějaká holka, Bob po ní občas pokukuje. Já nic. Stačí, že čumí jeden. Když vystoupíme na Křivoklátu, chápu, proč byl vlak tak plný. V podstatě se mohl otočit a vydat se zpátky do Berouna - dál už nikdo nejel, všichni vystoupili s námi. Vpluli jsme do stáda lidí a šlapali nahoru na hrad. Silnice byla ucpaná auty, která nemohla dál, protože parkoviště nahoře u hradu bylo plné. Tak tam jen tak stáli, motory běžely nebo neběžely, někteří couvali a tím vytvářeli ještě větší zmatek. Lidi se proplétali mezi nimi a my s Bobem s nimi. Když skončila fronta aut, nastala fronta lidí stojící před

pokladnami. Jestli bude fronta i na toho Matušku, tak už to nevydřím. Frontám jakéhokoli druhu se zásadně vyhýbám. Když přijdu na poštu a je tam fronta, odcházím pryč a jdu tam jindy. Tak tam stojíme, cesta zpět je nemyslitelná. Někáká ženská nutí lidi ve frontě k příspěvku na charitu. Pěkná zbabělost. Ať to jde zkusit do křivoklátských lesů, to bude teprv umění, přemluvit pár houbařů. Bože, konečně jsme uvnitř hradu na nádvoří, suneme se po pidikrůčcích kupředu, šlapeme v tom davu lidem na paty, na naše paty zase šlapou ti za námi. Tady jde ale o to, komu natočí posledního Matušku. Jde fakt o hodně. Na pódiu křepčí někdo v dobových kostýmech, pod pódiem stráží drsný chlapíci v brnění a s kopími v ruce. Podívám se několika do očí, ale pak si zase hledím špiček svých bot. Myslí to ukrutně vážně.

Matuška nedorazil, velké zklamání. Prošli jsme všechny stánky kolem dokola, ale prostě nebyl. Bob se rozhodl zahojit zklámání paprikovou klobásou, já obstaral dvě zelená piva. Když jsem se zeptal chlápka, co je točil, proč jsou jako zelená, řekl mi, že tam prej dali kopřivy. Doufal jsem v duchu, že tam taky dali chmel. Nechutnalo úplně špatně, ale druhý už jsme si nedali. Dali jsme si klasický zlatý, chutnalo to konečně jako pivo. Bob se dorazil druhou klobásou. Mezitím jsme koukali po lidech. Všichni si nesli zelený piva, po druhý už ty zlatý. Někteří seděli na lavičkách u stolů, jiní postávali jako my. Dál jsme čuměli po lidech. Koukej támhle na toho, říkám Bobovi. Takovej chlápek, no spíš kluk, s bradkou, na hlavě takovou tu zelenou čapku jaký se nosily za Bolševický revoluce v Rusku. Na zádech dva zelený tlumoky (proč sakra dva?), vlastně byl celej zelený. Stál před stánkem, kde točili to zelený pivo, no to by ještě scházelo, aby držel v ruce zelený pivo. Stál a nakláněl se tak nějak divně dopředu jako by číchal k té pípě se zeleným pivem. Ale pak se zase odkejval pryč, bez zelenýho piva (zaplať pánbůh) a

zamířil ke stánku s ručně vyráběnými mýdly. U toho se přibližně usmíval a něco si sám pro sebe mumlal. Dopředu jsem majitele stánku litoval. Šeptám Bobovi, že v těch tlumocích má nejspíš dynamit. Anarchystickéj dynamit. Pak se nám na nějakou dobu ztratil z očí. Konečně se nám podařilo najít volná místa u jednoho stolu. Seděli jsme, kecali o ženských a koukali po ženských. Vedle mě si přisedla asi tak šestnáctiletá holka. Přinesla si v umělohmotné misce zelňačku. Popřál jsem jí dobrou chuť. Pípla děkuju. Vedle ní, na druhé straně ode mne, seděla její matka v tmavých brýlích proti slunci. Slunce vůbec na nádvoří nesvítlo. Matka se tvářila neústupně. Nechal jsem dívku jíst zelňačku a věnoval se svému pivu (zlatému). Bob dál dívku hypnotizoval pohledem. Pak se znovu objevil náš starý známý s tlumokama. Pro změnu číchal ke keramickým hrnkům a miskám. Nevím, co asi mohl cítit. Zvedli jsme se a šourali se davem pomalu za ním. Poď, zeptáme se ho co má v těch tlumocích. Došli jsme ho, na párátku měl nabodnutou opečenou klobásku a evidentně si na ní pochutnával. K té ani nemusel moc číchat, její vůně mě omráčila do nosu. Bob se s ním dal do řeči, ukázalo se, že na Křivoklátské slavnosti jezdí pravidelně. Hele, a v těch tlumocích máš dynamit, ne? Oči mu zašilhaly do strany, nejdřív doleva, pak do prava a usmíval se. Bylo to jasné, s tím dynamitem. Dojedl klobásku a párátko se změnilo v cigaretu. Držel ho v prstech, šluchoval a jako vyfukoval kouř. Podíval jsem se na Boba, ten na mě a nechali jsme Trockého na pokoji. Vydali jsme se zpátky na vlak. Kousek od nádraží jsme se zastavili na lávce přes řeku a dívali se na parní lokomotivu a čekali, až se rozjede. Strčil jsem do Boba loktem. Koukej. Trockij se přibližoval k lávce, pospíchal, aby stihnul páru (jak jinak). Když nás míjel, řekl jsem: za chvíli budou odjíždět. Ani se neotočil a odušil: jdi do prdele. To jsem měl za ten odhalený dynamit.

B

obí

k

1.

Dech
Skrz spleť listoví olší
prokmitává smích
těch v řece se koupajících
Po obličejí stékají
kapky smíchu
Nad horkým třpytem jas

2.

Lodě plují
po rozlehlé řece
mezi městečky a svahy vinic
do noci, k ránu
Hrozen i listy
jimiž prozařuje slunce
jsou větší než celé údolí
Je to daleko Daleko?
Křehké skořápky roků

Někdy

Marek Stašek

3.

Jehličí
To jezero v horách
obklopené tmavomodrými smrky
Kleč prorůstá sutí nahoru
skoro až k úpatí
bělavých skal
Voda byla v slunci pozdního léta
břítce chladná
Mramorový srpek měsíce
na nebi
Ostří
Průzračnost

4.

Tříštivý hukot mořských vln,
silný vítr je žene do pobřeží
Valouny, kamínky
se převalují
chřestí
nahoru, dolů
dál a zpátky. Pustota.
(Vždyť zima brzy)
Tady a teď
na pokraji lesa
na tváři ulpěla
jemná vlákna pavučiny
opožděného babího léta
Den kratší než noc
Ve stínu sídlí pronikavý chlad
Světlem roztříštěná ozvěna

5.

Slunce je nízko
bodá do očí
Po písku
mezi sporými trsy trávy
opatrně našlapují
dva zimomřiví slepci
Šmátrají před sebou
bílými holemi
Slepci a prostor

B

obilí

K

Texty

(zatím bez muziky)

Jiří Šlupka Svěrák

Naháči v obilí

Naháči v obilí běhají každou noc a vytyčují stezky,
kudy se dát ,když zrovna zaprší.
Vědecké oddíly se proto mají hezky,
zkoumají pěšinky, říkají třesky plesky,
naháči koukají z blízkého návrší.

A moje milá křičí že jsem se asi cvok a že budu bitý,
pomalu odkládá své šaty večerní.
Pak nahá v obilí běhává s adamity
a já zas doma sám jsem jejich promluv sytý
a v láhvi od piva jsem skrytý,
v ní strávím ráno nedělní

Naháči v obilí.....

Jsi krásná, Markétko, když navracím se domů a slyším hlasy,
jak Jana z Arku do boje jdu za nás dva.
Kolem jsou všude jenom hrozné zátarasy.
pan primář povídal, že jsem tu dobře asi,
má diagnóza prý tak častá nebývá

Jsem naháč v obilí

Balada

V očích má temné hvězdy a v rukou muškety
Vypráví příběh, který už před léty
Zažil a břitva do kůže se zasekla
Pár kroků od nebe jeden krok od pekla

Na rohu ulice vítr se proháněl
A on tak velice ji šťastnou vidět chtěl
Pak přišel kriminál a po něm pokání
Život jak bazar a cetky na hraní

Madona alkohol, přijímání podobojí
a kdosi za oponou divný nástrahy strojí
a cesta vede až kamsi za Golgotu,
prosebný hlas teď přešel do chrapotu.

Staříčkový hodinář jak na ruském kole
pomalu měří čas a on je věčně dole
a prášky na spaní si dává po večeri,
když posté ve svých snech pak pátrá po své dceři.

Trepky

Přišel jsem domů, vidím jen trepky,
zůstaly tady po tvý duši hebký,
špinavý talíře a trochu smutný něhy,
že prej jsem hrozný zvíře a taky pěcknej prevít.

Podivný hráč

Večerní město,
mlha jak těsto,
odkudsi zaznívá pláč.
Zástupy lidí,
kdosi v nich slídí,
je to dobrodruh a rváč.

Tramvaje zvoní,
svým srdcem pro ni
už jinou neuplatil,
teď bloumá davem
v obleku tmavém,
který mu z těch časů zbyl.

Podivný hráč
jde sám,
v talónu už málo zbývá,
ze života jenom skýva
od popelnic slyší zvuky hran.

Tak městem běží,
dýchá jen stěží,
jak by ho uháněl vamp,
tvář, kterou hledá,
jak mlha bledá
ztrácí se ve světle lamp.

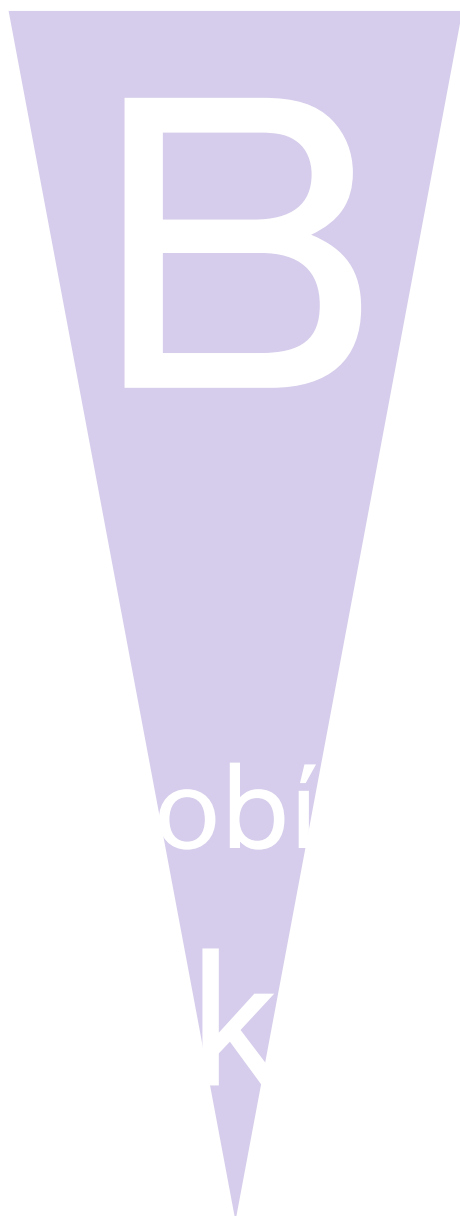
Srdce mi vyklouzlo ze starýho těla,
co je to za kouzlo, proč tyhle věci dělá,
spadlo mi dřezu, s něčím jsem asi hnul,
apoň ho umeju, spraví to pur.

A v klubu na rohu starci hrají rock and roll,
já měním polohu, jsem uprostřed jejich sól,
všichni jsou in, jen já jsem out
a na podiu hrají Twist and Shout.

Co bylo, bylo, zase přijde jiná,
já nejsem na tragiku, se mnou bejvá psina,
klidně si vařím a klidně si peru
a možná večer sbalím zase jinou Věru.

Refr.

Tam v klubu na rohu, kde starci hrají rock and roll
zas měním polohu, jsem uprostřed jejich sól,
už jsem zas junák a rockovej skaut
a na podiu hrají Twist and Shout.

Madona z oblázků

Madona z oblázků
má oči pro lásku
má oči duhový
a já si bláhový
knížky od ní kupuji
Má oči havraní
přemítám ve spaní
že jí asi miluji

Madona z oblázků
s příbojem otázku
dává
Zda jsme si souzeni
když takhle ve sně-
ní
se mnou v noci
spává

Madona z Gálie
s přijímáním Marie
a jménem Kamila
víno mi nalila
já se nepoznávám
Oblázek k oblázků
Kamile za lásku
dávám

Zastesknutí

Zastesklo se mi v nočním tichu
po tobě dávný příteli,
čas dávno změnil starou pýchu
a bílá černou vybělí,
měsíc už kráčí tmavým nebem,
brzy potáhnou jeřábi,
šíp otrávený zhoubným jedem
do duše pýchu přivábil.

Ta duše už je uzdravená
a hořká chuť v ní nežije,
na noční věži beze jména
teď spadly z hodin rafije.

Stíny se táhnou jak ti bílí ptáci,
krajem se mlha tetelí
a nočním tichem vzpomínka se vrací
za tebou dávný příteli.

Jako loutky

Andělé v obchodáku svaté písně zpívají
že už se zase blíží nový soudný den
Bude líp
To je vtip
že jedno jméno zbyde ze všech jiných jmen
Kdo se ptá
jako já
tak bude muset asi zase z kola ven

Já skokem z Nuseláku zatoužil jsem po ráji
můj cherubín v té chvíli byl mi nakloněn
V perutích
slyším smích
rolničky z plastu cinkají mi pod oknem
Volá hlas
Pojď mezi nás
A moje Barbie ke mně loukou běží

Umělé nebe zvolna padá
a už se zvedá opona
Dávají kus co máš tak ráda
Hamleta v mezích zákona

V pimprlovém divadle jako ptáci na hřadle
všichni svorně pokorně se hloupě šklebí
Ve staříčkových kulisách na stěny zas padá hrách
Loutka s loutkou ruku v ruce jsou jak v nebi
Starý loutkář s opičkou s krysařovou písničkou
zas má v rukou dráty špejle pro zasmání
Uděláme elá hop a hned bude na oukrop
pěkně v řadě od svítání do svítání

Můj strážný anděl všechny pochybnosti vyléčil
životem jdu se šfatným milým úsměvem
Teď už vím
Uvidím
svou velkou hvězdu co mě navždy zbaví vin
Jsem to já
Jsi to ty
Jako dvě loutky jdeme do zářné jistoty
(Stoupá naše hvězda, stoupá)
Jako dvě loutky jdeme do krásné jistoty
(Koupá ve vatě se koupá)
Jako dvě loutky jdeme spolu já a ty

Ráno

Ráno
zas mlhavě zrazuje noc
a v ulicích blufuje den
a krámy otvírá

Ráno
máš na rukou včerejší krev
co přinášíš do náleven
když večer umírá

Stěny pokoj e se propadají
zpátky do našich těl
polykač ohně popel tají
na ústech která v noci neviděl

Noc
madona z kina ti vyzná svou zášť
na strhlých plakátech tvář uvidíš
co byla včera možná tvá

Noc
má rybí tělo jak stříbrný plášť
svým tupým nožem ho nerozkrojíš
vrzavej band nám vyhrává

Hejno divných žlutejch ptáků
se míhá po stěnách
nahá je postel
a nahý je náš krach

A ráno
zas pomalu zrazuje noc
má masku jak východní bůh
s veteší srdce prodává

Ráno
právě teď zradilo noc

P

ind'
a

Michal Machat Úniky

**Galerie Novoměstská radnice
26. 5. – 30. 6. 2017**

Foto Michal Šanda

Pozvánka na výstavu Michala Machata byla už v předešlém čísle Dobré adresy, teď tedy fotografie z vernisáže. Podstatnou nevýhodou měsíčníků je, že ze své podstaty nemohou být bezprostředně aktuální. Proto i pozoruhodné výstavy Romana Týce nebo Jaromíra 99 představujeme zpětně po jejich skončení.

Michal Machat

Michal Machat a kolegové vytvárníci,
Michal Cihlař a Roman Trabura

P

ind'
a

Foto Michal Šanda

Roman Týc Im Boden

DSC Gallery
5. 5. – 13. 6. 2017

P

ind'
a

Jaromír 99

Galerie Pro arte
15. 5 – 30. 6. 2017

Foto Michal Šanda

P

ind'
a

Foto Michal Šanda

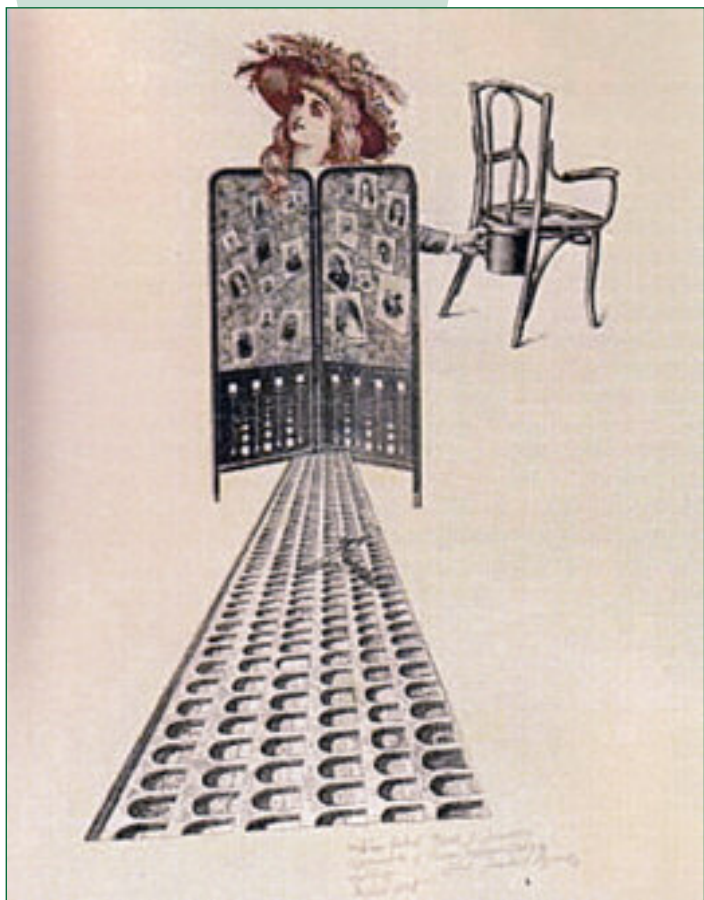

Surrealismus a koláž

Galerie Smečky

31. 5.–8. 7. 2017

P

ind'
a

Malostranské

dvorky

27. 5.–28. 5. 2017

Tržiště 11, foto Michal Šanda

Malostranské dvorky byly inspirované akcí z roku 1981, kdy sochaři Čestmír Suška, Kurt Gebauer, Ivan Kafka a další vystavili svá díla na dvorcích na Malé Straně. Letos byly v pro-

gramu i koncerty a autorská čtení (Michal Šanda, Petr Stančík, J. H. Krchovský, Jakub Chrobák, Petr Borkovec, Radek Malý, Vít Slíva, Robert Fajkus, Eva Bartoňová Veselá, Vojtěch Kučera, Ivan Motýl).

Organizafor Ondřej Kobza rozdáva
program s mapou dvorku

Karmelitská 15, šatičky pro Jezulátko

Karmelitská 15

Sklep v Karmelitské 15

ind'
a

Thunovská 10 (nahore čtení Jakuba Chrobáka,
vpravo trpaslík Kurta Gebauera)

Mostecká 3

Sněmovní 7 (vchod do dvora a dvůr)

Nerudova 45

P

ind'
a

Blanka Bartošová, Radka Petrmichlová, Vít Záworka Andalusie

P

P

ind'

a

P

F

in

a

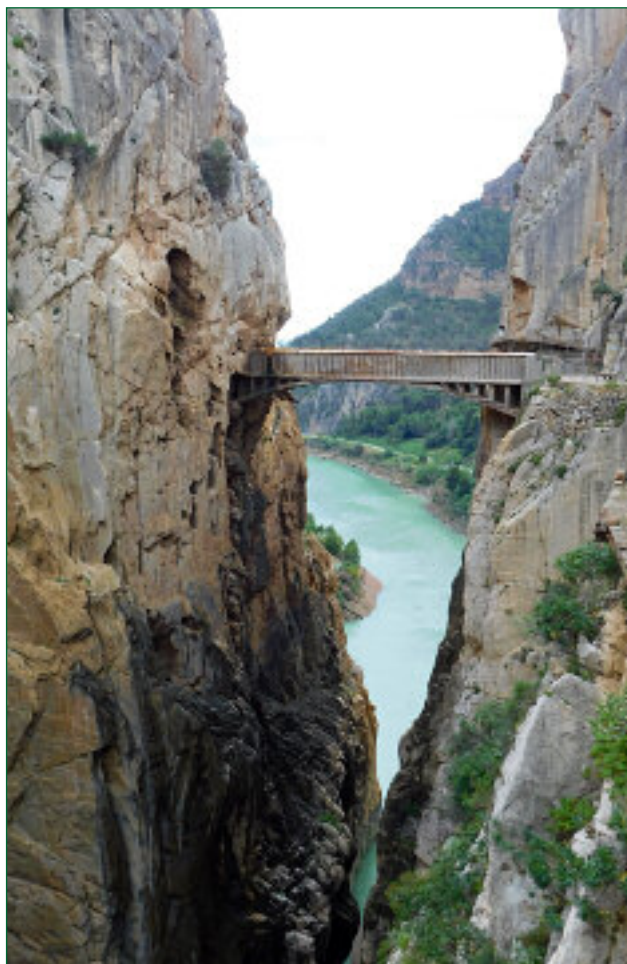
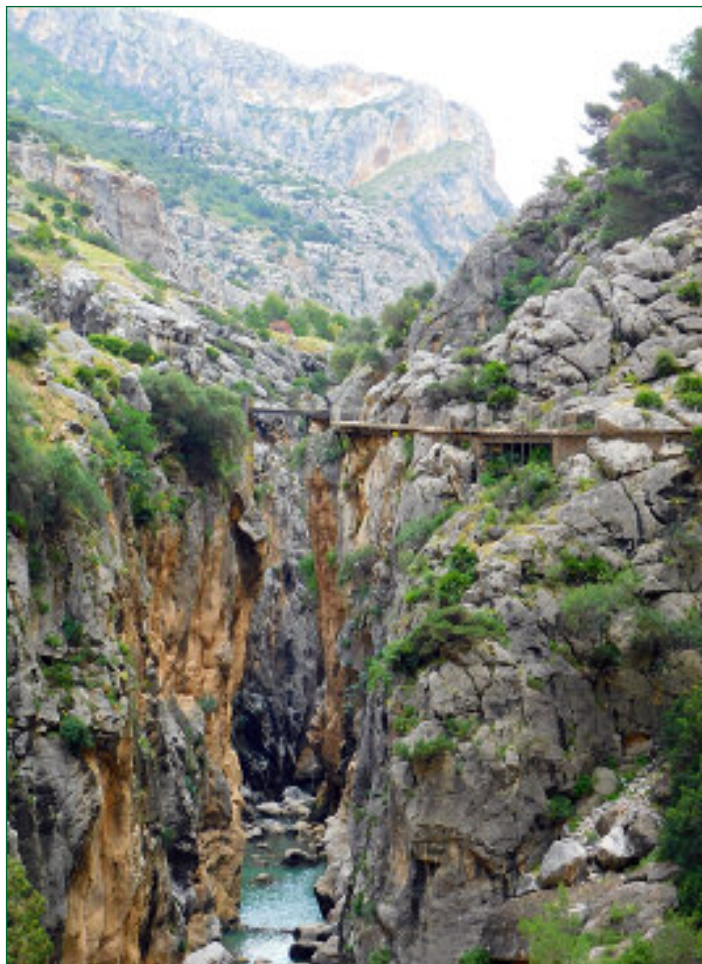
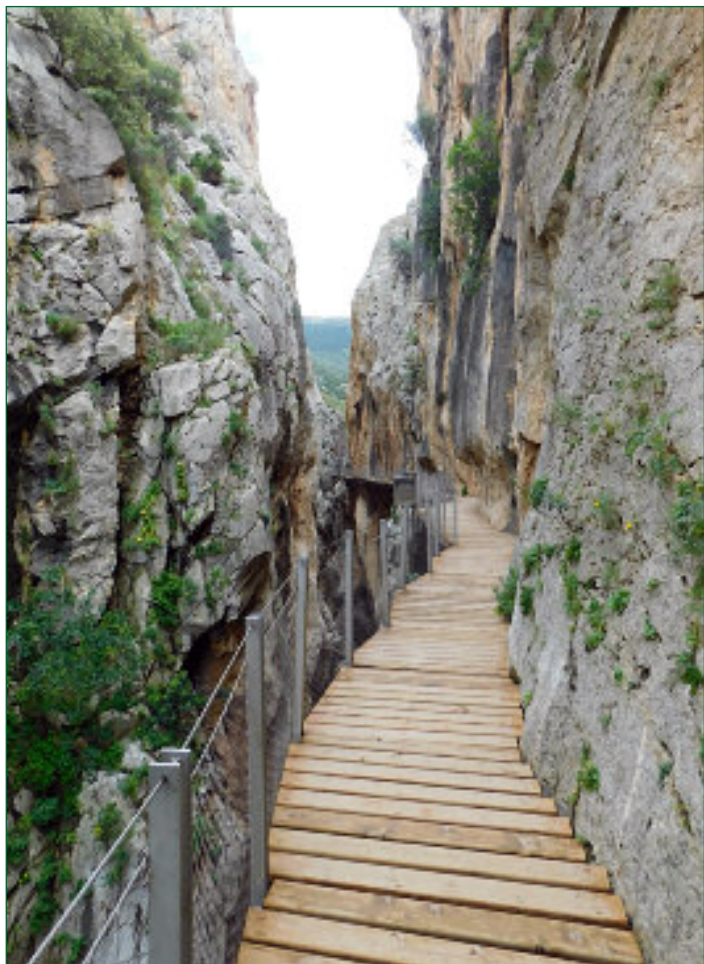

Foto Tadeáš T.

P

ind'
a

Tam a sem
Vombatíně
aneb Jak
dlouho vydržíte
stát na hlavě (4)
Jakub Šofar

Nevím, proč se nám musí pořád spojovat Austrálie s klokany, pštrosy nebo koalami. Daleko důležitější je vombat obecný. Je to 0,7–1,2 metrů dlouhé zvíře se zavalitým tělem, hmotností od 14 do 25 kg. Přes den spí, lovit chodí v noci. Narazit do něj autem není žádná švanda. Je to takový Ragulin mezi zvířátky. Ale o tom někdy jindy...

Sbohem Gold Coast, vstříc novým zážitkům napříč hled! První noc na trase do Manilly. Nebojte, je to správně, filipínská Manila je jen s jedním „l“. Ta v Novém Jižním Walesu leží necelých 50 km od Tamworthu. Ale nejdřív k cestě. Jedno dobrodružné spaní ve stanu (viz špatné foto 1, ale ilustračně důležité), na farmě plné vykouřených podivínů. Farmářka se asi celkem slušně živí pěstováním aloe avery a makadamového ořechu, nebo též queenslandského ořechu či puma ořechu (plod makadamie, především druhů *Macadamia integrifolia* a *Macadamia tetraphylla*), pro potřeby kosmetického průmyslu.

Další den k večeru je Manilla dosažena. Dvoutisícové městečko, dobytkařské, úplně mrtvé, kde to trochu vypadá jak kulisy k filmu V pravé poledne. Budovy bývalých bank přeměněny na bydlení, obrovské obchody zcela prázdné, do toho vrčí větráky. A v prostředku hotel jak od Lynche, těžké vybledlé samety, pokoje s vysokými zdmi bez oken, kolem prvního patra dokola veranda, kde se dá jakž takž to vedro vydržet. Ráno se na dvoře snídá podle toho, co je zrovna v lednici. Ale zato čtyři kostely, zednářská lóže a střelecký klub (foto 2 až 8). A kousek odsud, asi 8 km, kopec jménem Mt Borah, centrum paraglidingu, kde se např. v roce 2007

F

in

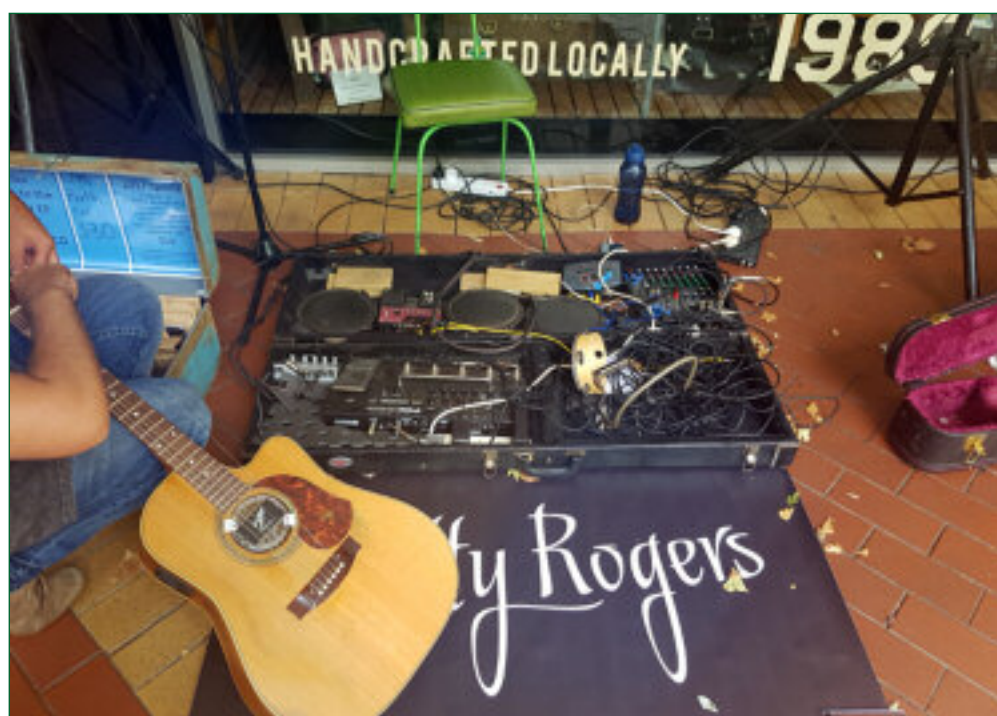

konalo mistrovství světa. Jezdí sem dost Čechů, dokonce zde padl jakýsi světový rekord.

Ale já jsem za létáním nepříjel. Na „hlavní třídě“ stojí přízemní dvojdomek, na něm nápis „World Music Archives“ a „Department of Ethnomusicology“. Tam vládne John Pears, možná největší soukromý sběratel desek a hudební literatury v Austrálii. U něj jsem seděl nepřetržitě dva dny a vedl řeči a poslouchal a žasl. To je na samostatný příběh o osudu jednoho českého emigranta, nicméně tam jsem se dozvěděl smutnou věc, že jsme někde na půli cesty sem minuli Templ Čarlí Soukupa. A to mě fakt nasralo, s prominutím. Cesta zpět však už možná nebyla.

Po těch dvou dnech, s hlavou jako štoudev, jsme vyrazili zpět k pobřeží, směr Sydney. První zastávka v již zmiňovaném Tamworthu, kde právě začínal každoroční nejslavnější country festival v celé Austrálii. Protože jsme neměli ani stetsony, ani okované boty, ani řádné řemeny, prošli jsme si aspoň hlavní třídu, kde každých 20 metrů pokoušel osud nějaký muzikant či kapela (foto 9–11). Se slzou v oku jsem si vzpomněl na svůj první koncert, který jsem kdy navštívil, na vystoupení Greenhorns ve staré sokolovně ve Žďáře nad Sázavou. Slzu jsem palcem zarazil, neboť cesta naše před námi v dále nemizela. A všude voněla grilovaná prasečí kolena.

V příštím čísle vychází 1. 8. 2017

Znaven náročnými státnickými povinnostmi, čerpá pan prezident svoji pověstnou neutuchající energii z Dobré adresy, a vůbec nejraději si v ní čte barevné obrázky.

Jiří Ovčáček

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!